

Deutsch-Ungarische
Industrie- und Handelskammer
Német-Magyar
Ipari és Kereskedelmi Kamara

Konjunktúrajelentés

Magyarország 2013

A DUIHK 19. Konjunktúra-felmérésének eredményei

Német-Magyar Ipai és Kereskedelmi Kamara

Partner a sikerhez

A Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara (DUIHK) mintegy 900 tagvállalattal Magyarország legnagyobb bilaterális vállalati szövetsége. Alapítására 1993-ban került sor, feladata a német-magyar gazdasági kapcsolatok támogatása. Céljaival és működési alapelveivel – kölcsönösség, pártpolitikai semlegesség, gyakorlati vállalati igények kielégítése – folytatja az 1920-ban alapított Német-Magyar Kereskedelmi Kamara hagyományait.

A DUIHK széleskörű lehetőségeket biztosít a közvetlen vállalati kapcsolatok megteremtéséhez, átfogó, gyakorlatorientált szolgáltatásokat és információkat nyújt konkrét üzleti kérdésekben, és képviseli tagjai érdekeit a nyilvánosság előtt és a gazdaságpolitikával folytatott párbeszédben.

A DUIHK legfontosabb szolgáltatásai:

- Piacra lépési és telephelyre vonatkozó tanácsadás
- Üzleti partnerek közvetítése
- Szakvásári szolgáltatások
- Jogi tanácsadás
- Gazdasági mediáció
- Képzés és továbbképzés
- Rendezvényszervezés
- Hirdetési lehetőségek nyomtatott és online kiadványainkban

A 120 német külkereskedelmi kamarából álló, az egész világra kiterjedő hálózat részeként a DUIHK mindkét ország vállalatai számára professzionális támogatást kínál a sikeres külföldi üzleti tevékenységhez.

Konjunktúrajelentés 2013

Gazdasági helyzet és várakozások
Befektetői környezet

A Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara
19. konjunktúra-felmérésének eredményei

Budapest
2013. április

Köszönetet mondunk közreműködésükért a válaszadó vállalatoknak, a résztvevő magyar kereskedelmi és iparkamaráknak valamint más uniós tagországok magyarországi kereskedelmi kamaráinak.

Impresszum

© Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara
Budapest, 2013

Szerző, projektvezetés: Dirk Wölfer
Közreműködtek: Sencz Zsófia, Kelemen Tamás

Kézirat lezárva: 2013. április 8.
version 2013. 04. 08. 10:38

A tartalom a Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara (DUIHK) forrásként történő megjelölése mellett szabadon felhasználható. Tiszteletpéldányt a lenti címre kérünk. Az információkat nagy gondossággal állítottuk össze. Azonban semmiféle felelősséget nem vállalunk az adatok helyességéért és teljességéért. A közölt információkból eredő esetleges károkért felelősséget nem vállalunk.

Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara
H-1024 Budapest, Lövőház utca 30.
Telefon: +36 1 345 7600
Fax: +36 1 315 0744
E-Mail: info@ahkungarn.hu

www.duihk.hu

Tartalom

Előszó: A versenyképesség a versenyben dől el.....	5
Vezetői összefoglaló	6
I. Gazdasági helyzet és várakozások	9
1. Nemzetgazdaság	9
2. A vállalatok üzleti helyzete.....	11
II. Befektetési környezet	12
1. Munkaerő-piac	13
2. Gazdaságpolitikai feltételrendszer	15
3. Adózás.....	19
4. Piaci és működési környezet	20
III. Beruházási és foglalkoztatási tervek.....	22
1. Beruházási hajlandóság	22
2. Foglalkoztatási tervek	24
IV. Befektetési alternatívák.....	25
1. Beruháznának-e újra Magyarországon?	25
2. Mennyire attraktív Magyarország nemzetközi összehasonlításban?	25
A. Melléklet: A felmérés részletes eredményei	27
B. Melléklet: Külföldi működőtőke-befektetések.....	32
1. Külföldi működőtőke-befektetések Magyarországon.....	32
2. Német működőtőke-befektetések Magyarországon	33
3. Német működőtőke-befektetések külföldön	33
C. Melléklet: Módszertani megjegyzések.....	34

Előszó:

A versenyképesség a versenyben dől el

A Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara egyik fő feladata a közvélemény tárgyyszerű tájékoztatása a német-magyar gazdasági kapcsolatokról, valamint a magyarországi és németországi beruházási feltételekről. Ennek érdekében naponta értekezünk számos vállalat képviselőjével – és 1995 óta évente átfogó felmérést készítünk a magyarországi német beruházók körében. Az elmúlt években más országokból érkezett beruházókkal is bővítettük a kört, így még inkább átfogó és reprezentatív képet alkothattunk a beruházási környezetről.

Idén először mutathatjuk be a felmérés eredményeit további 15 közép- és kelet-európai országban azonos időben és tartalommal készített felmérés eredményeivel együtt. Ennek köszönhetően most először lehetőség nyílik arra, hogy közvetlenül összehasonlíthassuk a térségbeli országok adottságait és az ott tapasztalt befektetési környezetet, hiszen egy nemzetgazdaság versenyképességét csak az alternatívák ismeretében lehet megítélni.

A felmérés legfontosabb célja, hogy meghatározza azokat a tényezőket, amelyek vonzóvá teszik Magyarországot a bel- és külföldi beruházók körében, miközben megnevezi az esetleges gyengeségeket is, amelyek felszámolása további lendületet adhat a beruházási hajlandóságnak.

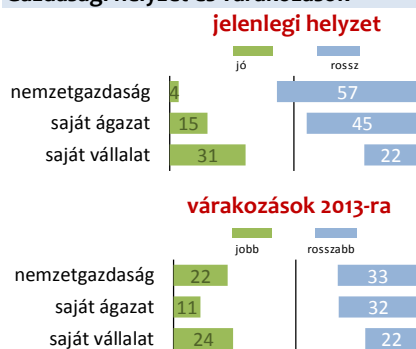
A felmérés eredményei szigorúan statisztikai értelemben adott esetben talán nem mindig reprezentatívak, de a résztvevői kör összetétele alapján igenis a külföldi beruházók többségi véleményét tükröző nézetnek tekinthetőek. Ráadásul számos megállapítást más szervezetek elemzése is megerősítenek, ezért fontos elemei lehetnek annak a szakmai párbeszédnek, amely a magyarországi gazdaságpolitikai feltételrendszer lehető legjobb kialakítását tűzte ki célul.

Vezetői összefoglaló

A legfontosabb megállapítások

- » A felmérés eredményei arra utalnak, hogy a gazdasági aktivitás Magyarországon 2013-ban is gyenge maradhat, a külföldi vállalatok nem képesek teljes mértékben függetleníteni magukat a magyarországi és európai konjunkturális feltételektől.
- » A magyarországi üzleti környezetet összességében valamelyest jobbnak ítélik a tavalyinál, ugyanakkor fontos, problémás kérdésekben továbbra sem látnak érdemi előrelépést. A munkaerőben rejlő potenciál változatlanul fontos ösztönzője a beruházásoknak, a gazdaságpolitika kiszámíthatósága továbbra sem kielégítő.
- » Regionális összehasonlításban, más kelet- és közép-európai országokhoz viszonyítva Magyarország többnyire csak átlagos eredményt tud felmutatni. Ez a tény is igazolja, hogy éppen egy olyan exportorientált országban, mint Magyarország, a gazdaságpolitikai feltételrendszert a nemzetközi verseny követelményeihez kell mérni.

Gazdasági helyzet és várakozások

Nehéz marad a gazdasági helyzet

- » Magyarország gazdasági helyzetét valamivel jobbnak ítélik meg, mint egy évvel korábban, azonban a válaszadók több mint fele még így is rossznak értékeli. Az idei évre vonatkozó várakozások érzékelhetően jobbak, mint 2012-ben, ennek ellenére még mindig a pesszimista, borúlátó válaszok vannak túlsúlyban.
- » A saját vállalat jelenlegi üzleti helyzete az előző felméréshez viszonyítva valamelyest romlott, a kilátásokat illetően a válaszadók közel azonos számban számítanak a saját helyzet javulására, mint romlására.
- » A 2013-as árbevételre vonatkozó várakozások mérlege összességében pozitív, sőt kissé jobb a tavalyinál, miközben érzékelhetően romlottak az exportkilátások.

Kis mértékben erősödött az elkötelezettség Magyarország mellett

- » A német és külföldi beruházók határozott többsége változatlanul kiáll Magyarország mellett. A válaszadók 73 százaléka ma ismét Magyarországot választaná beruházási célpontnak. Ez az arány még mindig elmarad a sokéves átlagtól (1998 és 2012 között 79% volt), de már valamivel magasabb, mint az előző évi felmérésben.

Gyenge a beruházási és foglalkoztatási hajlandóság

- » A folyó évre vonatkozó beruházási tervek az előző felméréshez mérten gyakorlatilag nem változtak: a vállalatok mintegy 30 százaléka a beruházások csökkentésére készül, ugyanakkor minden negyedik cég többet tervez beruházni, mint 2012-ben. Átlagon felüli beruházási hajlandóságot mutatnak a feldolgozóipari, a 250 főnél

több munkavállalót foglalkoztató és a magas exporthányadú vállalatok.

- » A beruházási hajlandóság gyenge volta kedvezőtlenül befolyásolja a foglalkoztatási terveket. 2010 óta először kerültek többségbe a létszámot csökkenteni tervező vállalatok (22%), új dolgozókat a válaszadók 20 százaléka tervez felvenni. A beruházásoknál tapasztalt mintához hasonlóan a termelő vállalatok, a nagy és exportorientált vállalatok a foglalkoztatási tervek tekintetében is derűlátóbbak a többiekénél, de még ezekben a szegmensekben sem várható látványos létszámbővülés.

Valamelyest javult az elégedettség a feltételrendszerrel

- » Az előző évi felméréshez képest kis mértékben nőtt az elégedettség számos, az üzleti környezetet jellemző tényezővel, egyes területeken azonban némi romlást is tapasztaltunk.
- » A kisebb mérvű javulás ellenére továbbra is az elégedetlen válaszok dominálnak több fontos területen, mint például a gazdaságpolitika kiszámíthatósága, a jogbiztonság, az adórendszer, a közigazgatás, a közbeszerzések átláthatósága vagy a korrupció tekintetében.
- » A már korábban is kedvezően értékelt tényezők, mindenek előtt a munkavállalók képzettsége, termelékenysége és motivációja, valamint a beszállítói háttér idén is túlnyomóan jó minősítést kapott. Figyelemre méltó azonban, hogy éppen a munkaerő-piachoz kapcsolódó tényezők esetében némileg romlott az átlagos elégedettség. Ez utalás lehet az ország nemzetközi versenyképességét veszélyeztető kockázatokra.
- » Az adópolitika a felmérések szerint jelenleg még nem teljesíti a kormányzati ciklus elején ébresztett várakozásokat. Mind az adóigazgatás, mind az adóterhelés tekintetében a vállalatok két harmada elégedetlen.

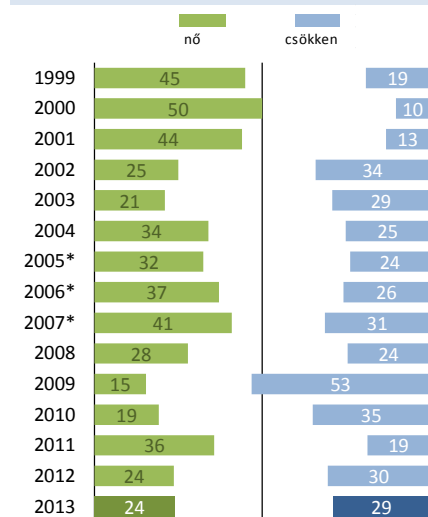
Egyre kevesebben támogatják az eurót

- » Az euró-övezet megoldatlan problémái miatt egyre kevesebb magyarországi vállalat hisz a közös fizetőeszközben. A válaszadók csupán 56 százaléka támogatja az euró magyarországi bevezetését, 29 százalékuk elutasítja ezt. 2009-ben ez az arány még 94:3 volt.

Regionális összehasonlításban Magyarország a középmezőnyben szerepel

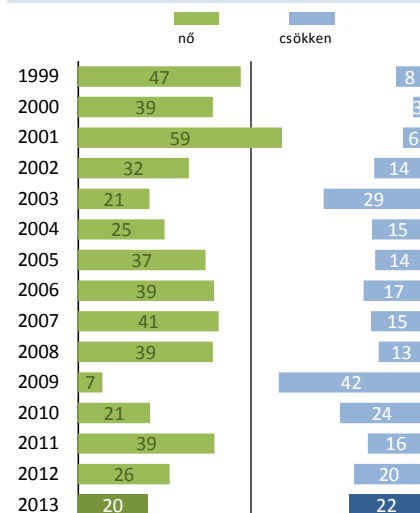
- » A konjunktúra alakulása tekintetében Magyarország Közép-Kelet-Európa (KKE) 15 más országával összehasonlítva inkább az átlag alá sorolható. Ez ugyanúgy igaz az általános gazdasági fejlődésre, mint a válaszadó vállalatok saját üzleti helyzetére. A beruházási és foglalkoztatási szándékok tekintetében Magyarország a sereghajtók közé tartozik.

Beruházási tervek (→ 1.10)

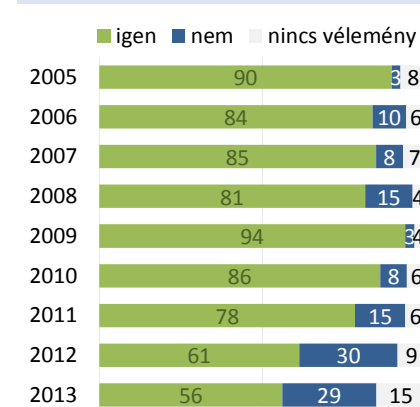

* „csökken”: a „nem tervezünk beruházást” válaszokkal együtt

Foglalkoztatási tervek (→ 1.9)

Kíváncsok az euró bevezetésére? (→ 4)

- » A gazdasági környezet színvonalának megítélésében a magyarországi válaszok a legtöbb esetben közel esnek a közép-kelet-európai átlaghoz. Átlagon felülnek értékelik Magyarországon például a munkajog rugalmasságát és az infrastruktúra minőségét. Ugyanakkor az adóterhekkel, a gazdaságpolitika kiszámíthatóságával, valamint a munkaköltséggel való elégedettség Magyarországon jelentősen elmarad a térség átlagától.

Az ország-rangsorban Lengyelország veszi át a vezetést

- » Az idei felmérésben 16 ország több mint 1.600 vállalatvezetője megítélése szerint Lengyelország kínálja a leginkább vonzó beruházási környezet Közép-Kelet-Európában. Ezzel leváltja Csehországot, amely eddig mind a hét felmérésben az első helyet foglalta el.
- » Magyarország le tudta dolgozni jelentős tavalyi veszteségét, így az idén a tizedik helyen végzett a 20 értékelt ország között.

I. Gazdasági helyzet és várakozások

1. Nemzetgazdaság

A magyar gazdaság jelenlegi helyzetét a válaszadó vállalatok némileg jobbnak ítélik, mint az előző évben, de a leginkább jellemző válasz még mindig a „rossz”. A válaszok megoszlása (4% „jó”, 57% „rossz”) meglehetősen pontosan követi a tavalyi év elején megfogalmazott várakozásokat (10% „jobb”, 55% „rosszabb”), és hűen tükrözi a nemzetgazdasági teljesítmény tavaly bekövetkezett csökkenését.

2013-ra nézve a vállalatok már jóval derűlátóbbak. Már „csak” minden harmadik vállalat számol a nemzetgazdasági helyzet újbóli romlásával, ugyanakkor 22 százalékuk javuló gazdasági keretekben bíz.

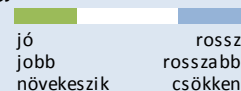
A magyar felmérésben mért gazdasági várakozások az idén már megközelítik a közép-kelet-európai térség átlagát – 2012-ben Magyarország még a sereghajtók közé tartozott.

Megjegyzés jelen fejezet ábráihoz:

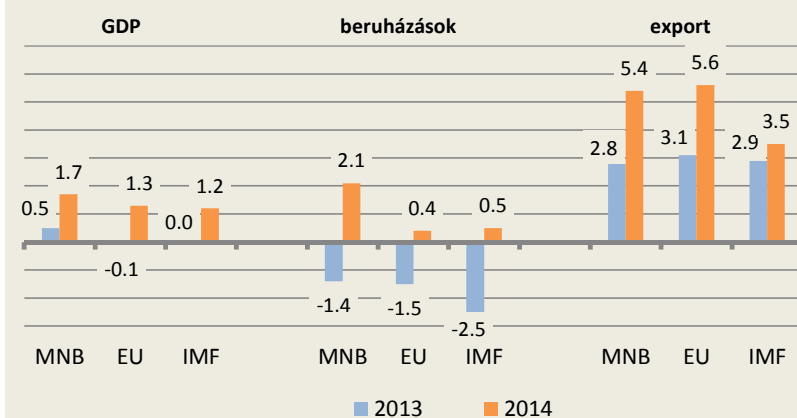
A számadatok az adott válasz százalékos részarányát jelölik. A 100-ból hiányzó rész a semleges válaszokat tartalmazza (pl. „kielégítő”, „változatlan”).

Zárójelben: → a kérdés számozása a mellékletben feltüntetett sorrend szerint. Az összes eredményt valamint a módszertani megjegyzéseket ld. a mellékletben.

Jelmagyarázat:

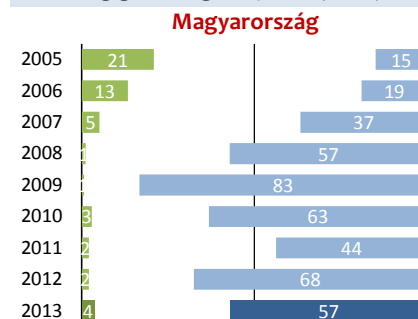

A magyar gazdaságra vonatkozó előrejelzések
(változás az előző évhez képest, százalék)

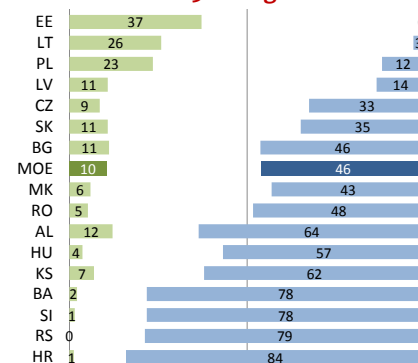

forrás: **MNB:** Magyar Nemzeti Bank, Inflációs Jelentés, 2013. március. **EU:** Európai Bizottság, téli előrejelzés, 2013. február. **IMF:** Nemzetközi Valutaalap, Staff report, 2013. március.

Az ország gazdasági helyzete (→ 1.1)

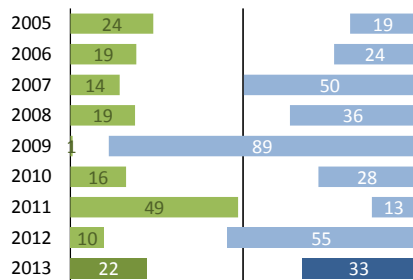

KKE 2013 országok szerint

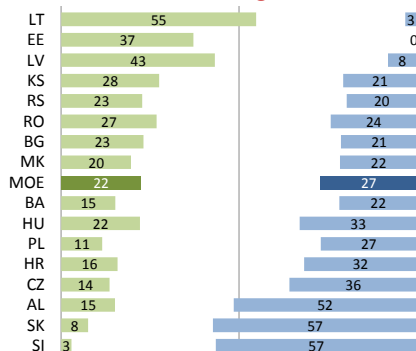

Nemzetgazdaság kilátásai (→ 1.2)

Magyarország

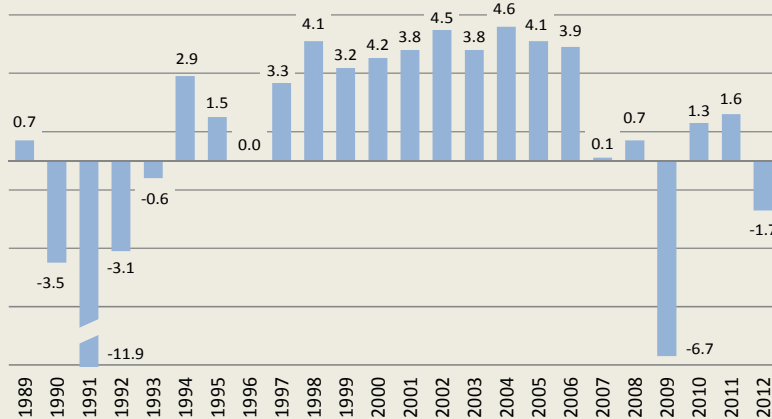

KKE 2013 országok szerint

Magyar bruttó hazai termék

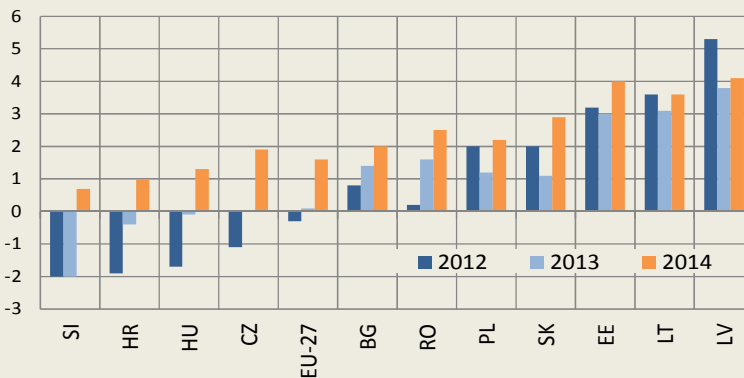
(változás az előző évhez képest, százalék)

forrás: KSH

A bruttó hazai termék alakulása kiemelt országokban

(változás az előző évhez képest, százalék)

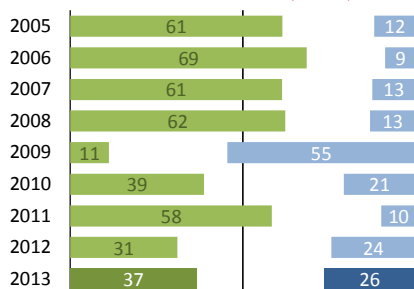
forrás: EU: Európai Bizottság, téli előrejelzés, 2013. február. 2013-2014: előrejelzés. (sorrend: 2012-2014-es átlag alapján)

A német gazdaság jelezheti az irányt

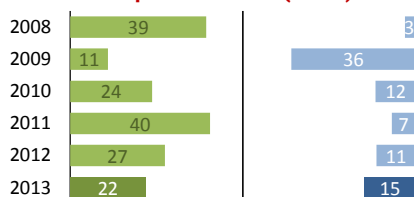
Mivel a magyar gazdaság rendkívül erős mértékben összefonódott a némettel, a magyarországi gazdasági várakozásokat lényegesen befolyásolják a német konjunktúrára vonatkozó előrejelzések.

Árbevétel várt alakulása

Összes árbevétel (→ 1.7)

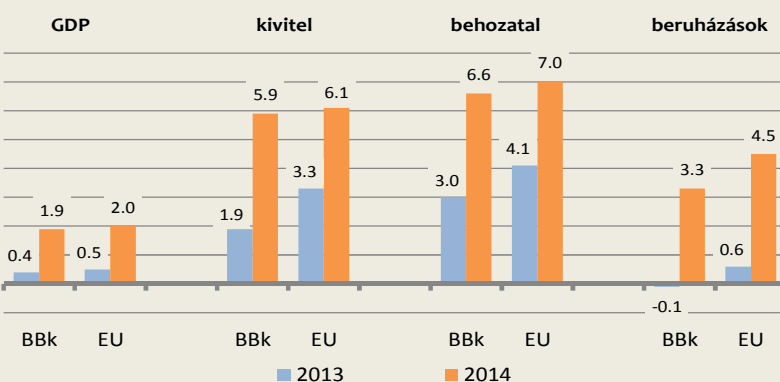

Exportárbevétel (→ 1.8)

A német gazdaságra vonatkozó előrejelzések

(változás az előző évhez képest, százalék)

forrás: BBk: Bundesbank, Havi jelentés, 2012. december. EU: Európai Bizottság, téli előrejelzés, 2013. február.

2. A vállalatok üzleti helyzete

Saját üzleti helyzetüket a vállalatok általában kedvezőbben értékelik, mint a nemzetgazdaság általános helyzetét. Ezt idén is megfigyelhetjük. Az előző évhez viszonyítva azonban idén nőtt a saját helyzettel elégedetlen cégek aránya (22%, 2012: 17%). Ennek oka a makrogazdaság tavalyi alakulása, amely sok vállalat esetében kedvezőtlenül befolyásolta mind a belföldi értékesítést, mind a kivitelt.

Az idei évre vonatkozó várakozások meglehetősen kiegyensúlyozottak: a megkérdezettek 24 százaléka számít a saját üzleti helyzet javulására, 22 százaléka pedig romlástól tart.

A tavalyi felméréshez képest többen bíznak növekvő árbevételben, ezen belül azonban az exportkilátásokat visszafogottabban ítélik meg. Ez feltehetően a fő nyugat-európai felvevőpiacok kockázataira vezethető vissza.

Eltérő helyzet az egyes ágazatokban

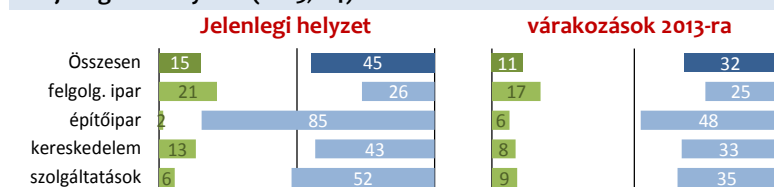
Az üzleti helyzet megítélése, valamint az idei évre vonatkozó várakozások jelentős különbséget mutatnak az egyes ágazatok között. A legnagyobb derülést mindkét esetben a feldolgozóipari vállalatok mutatják, miközben az építőipar elhúzódó válsága a felmérés eredményeiben is tükröződik.

Összességében az üzleti helyzet és az árbevétel alakulására vonatkozó várakozások alátámasztják azokat a makrogazdasági előrejelzéseket, amelyek szerint a gazdasági növekedés 2013-ban csak minimális lehet.

A nemzetgazdaság helyzete (→1.1, 1.2)

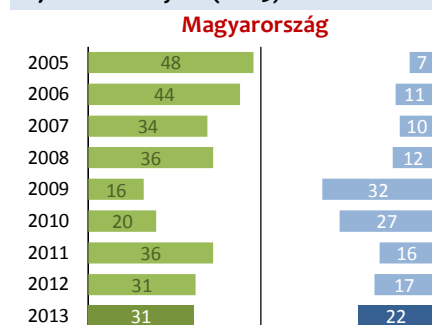
A saját ágazat helyzete (→1.3, 1.4)

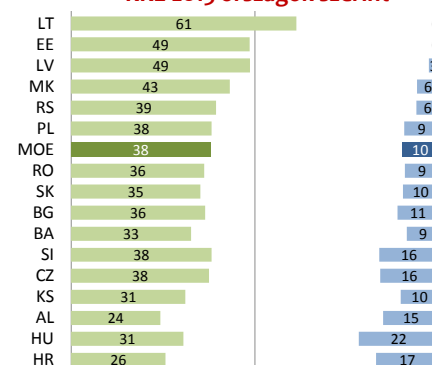
Saját üzleti helyzet (→1.5, 1.6)

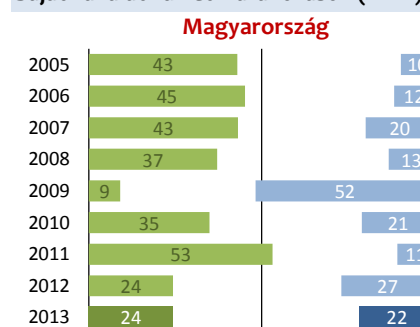
Saját üzleti helyzet (→ 1.5)

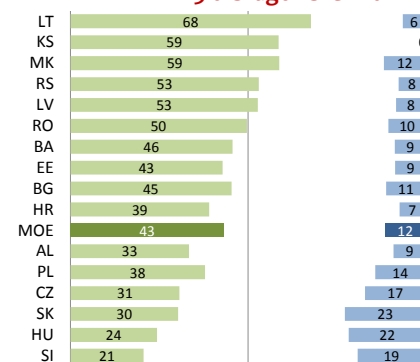
KKE 2013 országok szerint

Saját vállalat - üzleti várakozások (→1.6)

KKE 2013 országok szerint

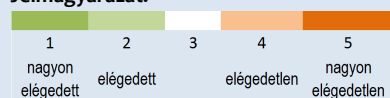

II. Befektetési környezet

Megjegyzések jelen fejezet ábráihoz:

A számadatok az adott válasz százalékos részarányát jelölik. A 100-ból hiányzó rész a semleges válaszokat tartalmazza.

Jelmagyarázat:

A vállalatok egy adott ország gazdasági és befektetési környezetét mindenek előtt az alábbi szempontok alapján értékelik:

- » **Operatív környezet, működési feltételek**
pl. költség szint és költség szerkezet, infrastruktúra, helyi beszállítók, fizetési fegyelem, kutatási és fejlesztési feltételek
- » **Munkaerőpiac**
pl. képzettség, termelékenység és motiváció, munkaköltség, munkajog, oktatási rendszer, szakemberek rendelkezésre állása
- » **Gazdaságpolitikai feltételrendszer**
pl. közigazgatás, adók, jogrend, támogatási források, átláthatóság, kiszámíthatóság

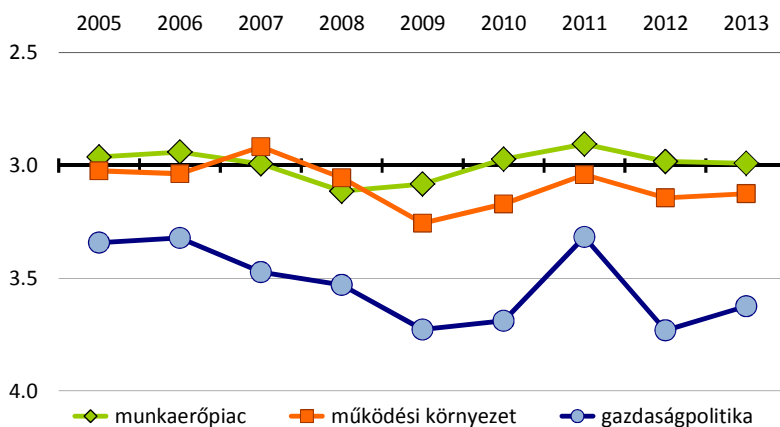
Felmérésünk már több éve mintegy 20 kiemelt környezeti tényező alapján vizsgálja ezeket a területeket.

Az idei felmérés alapján számos tényező esetében kismértékű javulást tapasztalunk, azonban vannak olyan tényezők is, ahol némileg csökkent az elégedettség

Az elmozdulások ellenére a magyarországi gazdasági környezet alapvető megítélése alig változott: a munkaerő-piaci feltételeket a legtöbb vállalat változatlanul jónak értékeli, és az operatív környezet is megfelel a várakozásoknak. Ezzel szemben továbbra is elégedetlenség övezi a gazdaságpolitikai feltételrendszer több fontos elemét.

Közép- és Kelet-Európa más országaihoz mérten Magyarországon a befektetési környezettel való elégedettség a legtöbb esetben a térség átlagához közeli szintet mutat.

Elégedettség az üzleti környezet legfontosabb jellemzőivel * (→2)

* az egyes tényezők osztályozását ld. az A mellékletben
1 = nagyon elégedett ... 5 = nagyon elégedetlen.

1. Munkaerő-piac

A német és a külföldi vállalatok többsége a magyar munkavállalók képzettségét, termelékenységét és motivációját idén is pozitívan értékeli. Ebben a tekintetben még mindig a vállalatok 40-50 százaléka elégedett dolgozóival. A felsőfokú képzés színvonalát is túlnyomórészt jónak tekintik. Ezzel szemben növekvő nyomást érzékelnek a vállalatok a munkaerő-költségek terén.

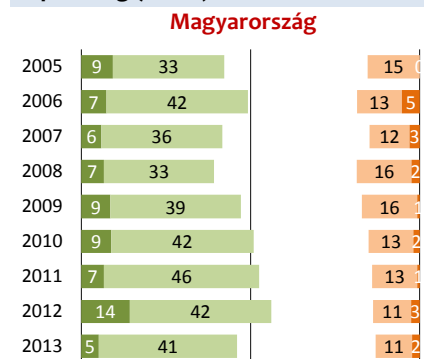
Összességében még mindig a humánerőben megtestesülő potenciál tekinthető Magyarország egyik legnagyobb erősségének. Mindazonáltal nem szabad elsiklani afelett, hogy a térség számos más országa hasonlóan kedvező munkaerő-piaci feltételeket kínál.

A vállalatok elégedettek a munkajogi reformmal

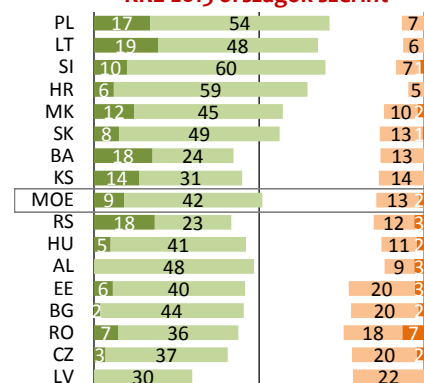
Jelentősen javult **a munkajogi feltételrendszer megítélése: az elégedetlen válaszadók aránya az előző felméréshez képest közel felére csökkent, 46 százalékról 24 százalékra, miközben idén már 21 százalék kifejezetten elégedetten nyilatkozott**, a tavalyi 17 százalék helyett. Ez a javulás egyértelműen a 2012. július elsején hatályba lépett új Munka Törvénykönyvére vezethető vissza, amely jóval nagyobb fokú rugalmasságot biztosít a vállalatoknak a dolgozók hatékony foglalkoztatására. Ezzel a reformmal Magyarország régiós összehasonlításban is a legjobbra ítélt országok közé tartozik.

A **szakképzési rendszerben** is átfogó változásokról határoztak 2012-ben. Felmérésünk szerint azonban ez a reform még nem győzte meg a vállalatokat: változatlanul **csak minden hatodik vállalat elégedett a szakképzési rendszerrel, miközben 43 százalékuk elégedetlen**. Ennek több oka van. Egyrészt az új rendszer – a német mintára való hivatkozás ellenére – nem teljesíti hiánytalanul a szakképzés valóban „duális” jellegével szemben támasztott valamennyi követelményt. Legfőképpen azt kifogásolják, hogy az új magyar rendszer „magja” továbbra is az iskola, nem pedig a képző vállalat, mint Németországban vagy Ausztriában. Másrészről számos vállalatnál még hiányoznak az anyagi és személyi feltételek a fokozott szakképzési szerepvállaláshoz. Végezetül pedig sok kkv esetén a finanszírozás is komoly akadályt állít a szakképzés elé.

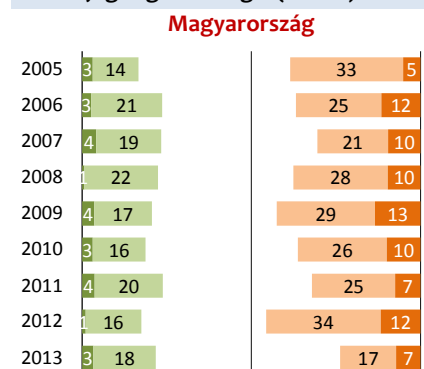
Képzettség (→2.17)

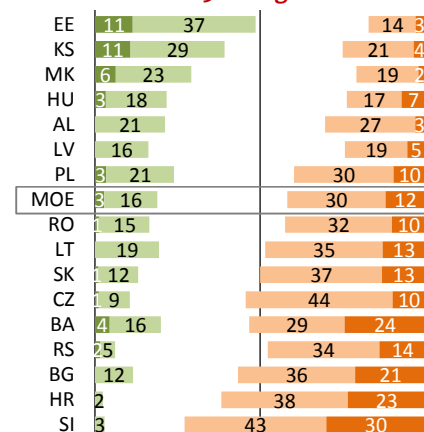
KKE 2013 országok szerint

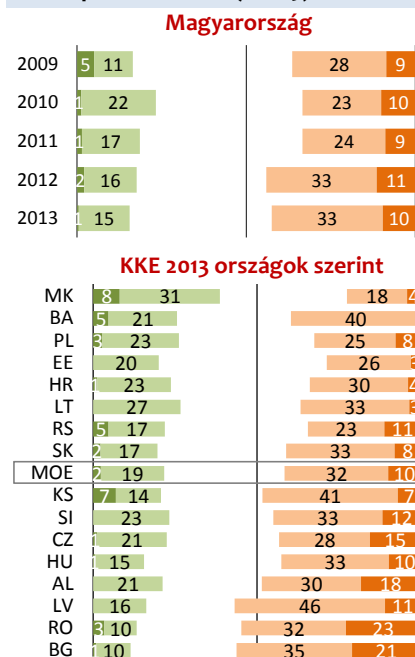
Munkajog rugalmassága (→2.20)

KKE 2013 országok szerint

Szakképzési rendszer (→2.19)

Szakemberhiány: alig enyhült a helyzet

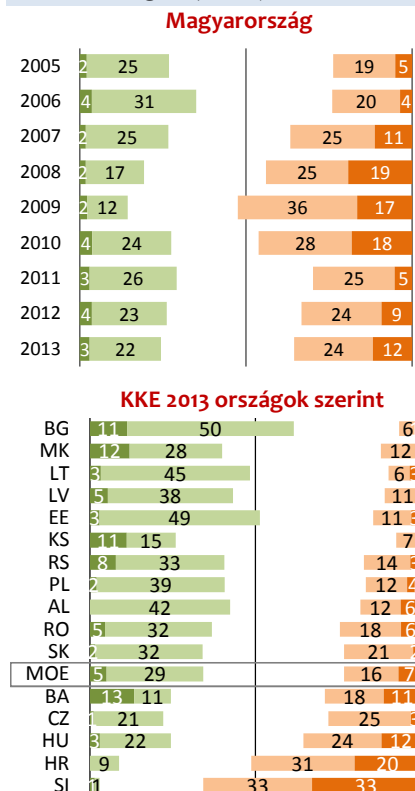
2013-ban ismét szinte minden harmadik vállalat szűk keresztmetszetnek tekinti a szakképzett munkaerő rendelkezésre állását, 24 százalékuk pedig alapjában véve elégedett a képzett munkaerő kínálatával. A „rendelkezésre állás” természetesen mindig az elérhető szakemberek számának, színvonalának és költségének együttes mérlegelését jelenti. Az ország versenyképességének hosszú távú biztosítása érdekében ezért elengedhetetlen a vállalati igényekhez igazodó képzés mind a felsőoktatásban, mind a szakképzésben. Ez különösen fontos az olyan technológia-intenzív ágazatokban, mint a gépgyártás, a járműipar, az infokommunikáció vagy a vegyipar.

Munkaköltségek: Kisebb mozgástér

Az élőlomunka költségének megítélése idén ismét – bár csak kis mértékben – romlott. A vállalatok egy negyede elégedett a költségsszinttel, de már 36 százaléka elégedetlen. Ez az arány gyengébb a régiós átlagnál.

Az elmúlt három év során jelentősen emelték a minimálbért, így az 2013-ban harmadával magasabb a 2010. évi szintnél. Meg kell jegyezni, hogy a minimálbér emelkedése nem csupán azokat a vállalatokat érinti, amelyek ténylegesen csak minimálbért fizetnek, hanem erős bérfeljesztési nyomást gyakorol más vállalatokra is, ugyanis az átlagbér és a minimálbér közötti különbség a 2010-es évi 64 százalékról jelenleg már csak 58 százalékra csökkent.

Munkaköltségek (→2.15)

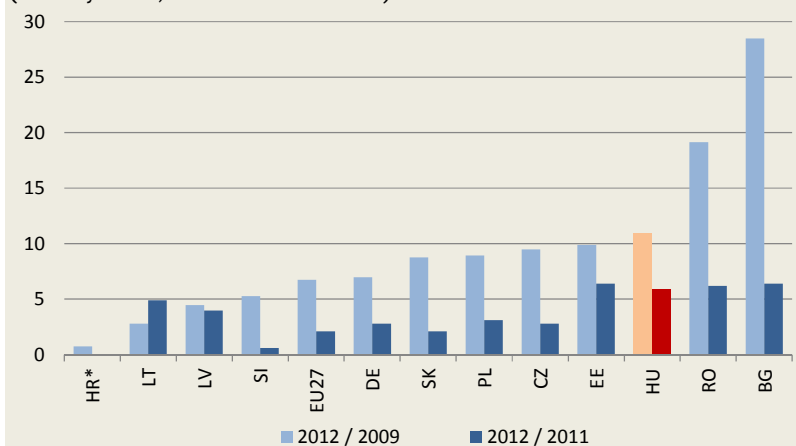

2009 és 2012 között az élőlomunka költsége Magyarországon (a versenyszférában) 11 százalékkal emelkedett, ezen belül csak 2012-ben hat százalékkal. Az Európai Unión belül csak Bulgária és Románia mutatott fel ennél gyorsabb növekedési ütemet. Az, hogy ez a két ország a felmérés szerint jóval Magyarország előtt szerepel a munkaerőköltségek tekintetében, mindenekelőtt az ottani bérköltség alacsony kiindulási szintjére vezethető vissza, hiszen az ottani költségek a magyar színvonal mindössze 40-60 százalékát teszik ki.

Felmérésünk szerint 2013-ban a munkaköltségek 5 százalékos növekedésére készülnek a cégek (a medián alapján). A tavalyi felmérésben is ezzel megegyező növekedést jeleztek előre, az Eurostat adatai szerint végül is 5,9 százalék lett a tényleges növekmény.

A vállalatok versenyképessége szempontjából a nominális bérszintnél gyakran fontosabb mutató viszont a fajlagos munkaköltség (ULC), amely figyelembe veszi a bérköltség és a munkatermelékenység egymáshoz viszonyított alakulását. Ebben a tekintetben Magyarország más országokhoz viszonyítva igenis kedvező trendet mutat: 2008 óta érzékelhetően csökkent a magyar fajlagos munkaköltség, miközben például Csehországban jelentősen nőtt ez a mutató.

Munkaerőköltségek alakulása 2012/2009
(versenyszféra, változás százalékban)

* 2011/2009. forrás: Eurostat

Járulékos munkaköltségek

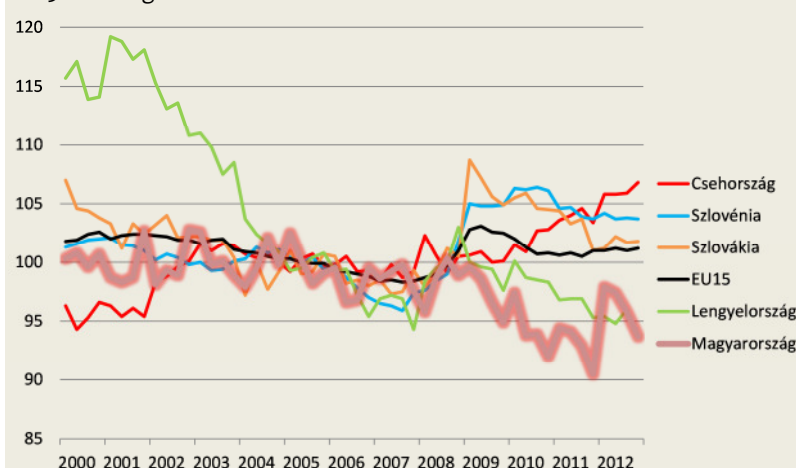
100 forint munkajövedelemre jutó egyéb munkaköltség, forintban (versenyszféra)

2006	41.5
2007	42.0
2008	41.9
2009	39.2
2010	35.6
2011	35,3

forrás: KSH

Fajlagos munkaköltségek alakulása, reálértéken

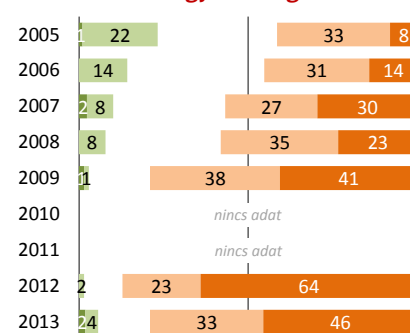
2005. évi átlag =100 *

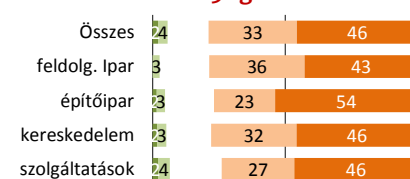
* szezonális és munkanaphatástól tisztított adatok. forrás: Eurostat

Kiszámíthatóság (→2.8)

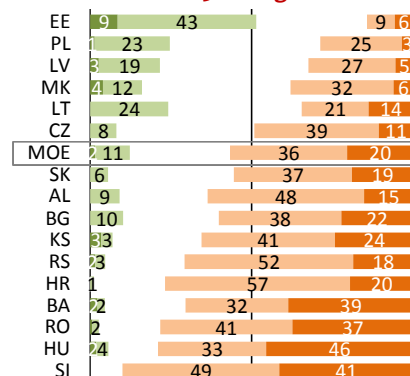
Magyarország

2013 ágazat szerint

KKE 2013 ország szerint

2. Gazdaságpolitikai feltételrendszer

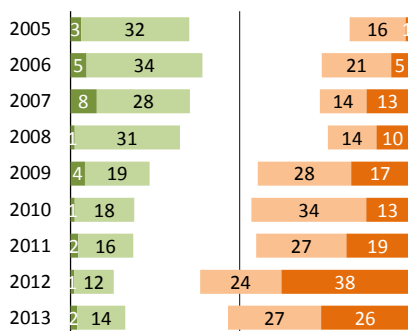
A vállalati működéshez fontos területeken, mint például a gazdaságpolitika kiszámíthatósága, a jogbiztonság, az adórendszer, a közigazgatás, a közbeszerzési eljárások átláthatósága vagy a korrupció tekintetében 2013 ugyan kismértékű javulást hozott, mégis változatlanul nagy az elégedetlenség a vállalatok körében.

Kiszámíthatóság és jogbiztonság

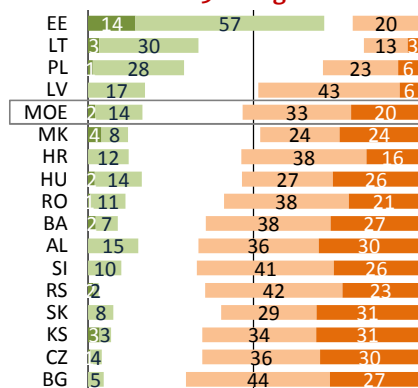
A gazdaságpolitika kiszámíthatóságának hiánya változatlanul a leginkább kritizált jelenség. Öt vállalat közül négy elégedetlen – ez alig kisebb a tavalyi aránynál. A „nagyon elégedetlen” válaszok száma

Jogbiztonság (→2.6)

Magyarország

KKE 2013 ország szerint

ugyan láthatóan csökkent, de ebben talán egyfajta „hozzászokás” is tükröződhet, hiszen „elégedett” válaszból alig lett több.

A vállalatok főként a jogszabályi vagy adózási feltételrendszer gyakori változtatását érzékelik bizonytalanságnak, de gyakran elégtelen az átmeneti vagy felkészülési idő is.

A vállalatok számára a kiszámíthatóság hiánya mindenekelőtt a tervezhetőség hiányában nyilvánul meg. Ez viszont megnehezíti nemcsak a napi működés tervezését, hanem legfőképpen a szükséges vagy kívánatos beruházások tervezését. Amennyiben túl nagy a bizonytalanság, akkor e beruházásokat elhalasztják, feladják vagy más országban valósítják meg.

Nyugtalanító jelenség, hogy a kiszámíthatóság hiányát nem csupán egy-egy iparágban érzékelik, hanem csaknem azonos mértékben a nemzetgazdaság szinte valamennyi ágazatában.

A válaszadók több mint fele 2013-ban is elégedetlen a jogbiztonsággal, ezen belül minden második cég „nagyon elégedetlen”. Az összesítésben így a kép már nem annyira kedvezőtlen, mint tavaly, de pozitívnak semmiképpen nem mondható. Szerény vigasz, hogy a térség legtöbb országában hasonlóan rossz a helyzet – csak Észtországban, Litvániában és Lengyelországban tartják jónak a jogbiztonság szintjét.

A vállalatok szemszögéből a jogbiztonság több területen nyilvánul meg:

- » a jogalkotás átláthatósága és üteme,
- » a nemzeti jogrend összeegyeztethetősége az uniós joggal,
- » a jogalkalmazás függetlensége és hatékonysága,
- » a minden piaci szereplőre vonatkozó egyenlő elbánás biztosítása.

Sok vállalat már tapasztalt kisebb-nagyobb hiányosságot a felsorolt területeken.

- » A jogalkotás üteme pl. 2012-ben sem lassult – sőt éppen ellenkezőleg (lásd a táblázatban).
- » A nemzetközi választottbíróságokra vonatkozó korlátozások beavatkozást jelentenek jogszerűen megkötött szerződésekbe.
- » Változatlanul magas a képviselői indítványok aránya a törvényhozásban, ami korlátozza az alapos országgyűlési tanácskozás és az érintettekkel való érdemi konzultációk lehetőségeit.

Egyes törvényi intézkedések ugyan csak a vállalatok bizonyos, gyakorla kis csoportját érintik, ennek ellenére elbizonytalanító jelzést adnak a többi piaci szereplő felé is a törvényes keretek megbízhatóságát illetően.

Törvényhozás: Tart a nagyüzem

- » A 2010 májusában megalakult országgyűlés a mai napig (2013. március 28-i állapot szerint) 626 törvényt hozott vagy módosított. Ez már most több, mint amennyit 1990 óta bármelyik parlament teljesített a teljes négy éves ciklus során.
- » A statisztikai átlagot nézve, 2012-ben minden héten 4,3 jogszabályt hagytak jóvá – ez még a 2011-esnél is magasabb érték.

Törvényhozás 2010-2013

	2010	2011	2012	2013*
Kihirdetett törvények száma	150	213	226	22
A kihirdetett törvények benyújtói				
kormány	70	145	156	19
kormánypárti képviselő	74	59	66	3
bizottságok	5	9	4	0
ellenzéki képviselő	1	-	-	-
Sürgős eljárásban tárgyalt	53	60	27	3
eljárás időtartama (nap) **	31	42	45	54
eljárás időtartama < 2 hét	25	16	30	5

* 2013. március 28-i állapot szerint.

** átlagos időtartam a benyújtástól a Magyar Közlönyben történő kihirdetésig

forrás: www.parlament.hu, DUIHK

A korrupció változatlanul komoly gond

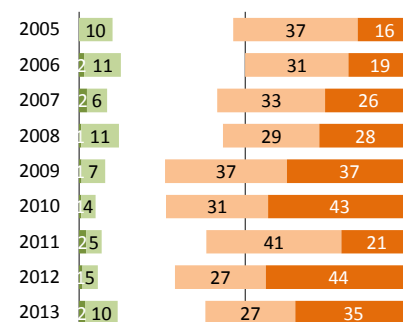
A vállalatok 2013 elején is komoly problémának tekintik a korrupciót: a vállalatok közel kétharmada elégedetlen a tapasztalt helyzettel. Ez ugyan kisebb mértékű javulást jelent az előző évhez viszonyítva, de még így sem egy megnyugtató állapot. Összehasonlítva a térség más országaival, átlagosnak mondható a magyarországi helyzet. Feltűnő viszont, hogy az idén több, fejlettebbnek tartott országban, például Csehországban vagy Szlovéniában, különösen elégedetlenek a vállalatok a korrupciós helyzettel

Transparency International

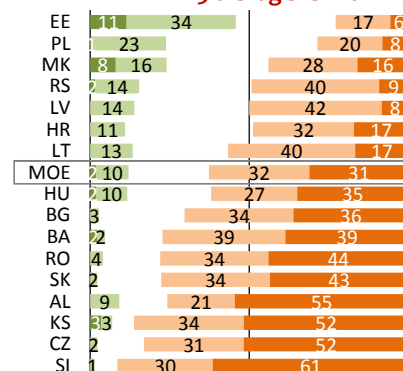
Magyarország a Transparency International (TI) „korrupció érzékelési mutatója” alapján 2012-ben nyolc helyet javítva a 46. helyen végzett, miután az előző években szinte folyamatosan romlott az ország helyezése. A TI felmérésében szereplő országok száma azonban évről évre változik. Amennyiben a TI listáján mindig változatlan számú ország szerepelne, akkor Magyarország „relatív rangja” jóval kedvezőbb lenne.

Korrupció (→2.9)

Magyarország

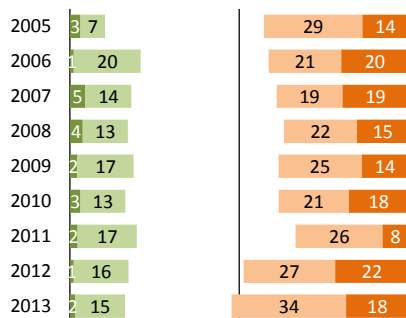

KKE 2013 ország szerint

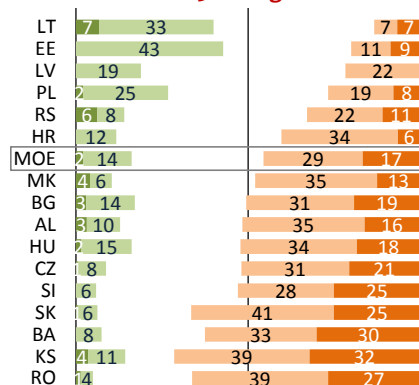

Támogatási források (→2.5)

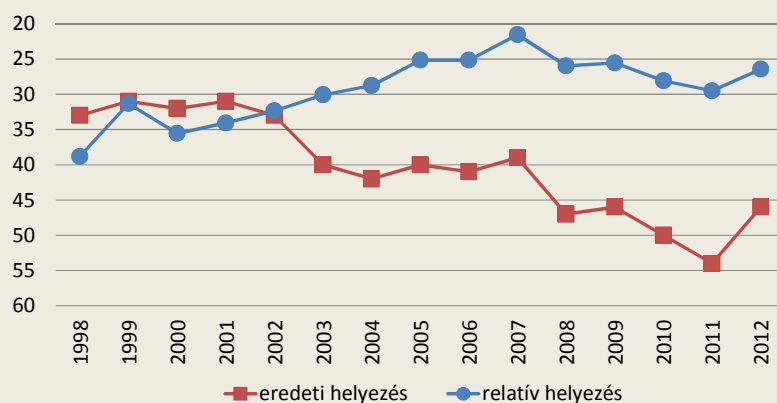
Magyarország

KKE 2013 ország szerint

Magyarország helyezése a TI „korrupció érzékelési mutató”-ja alapján

Eredeti helyezés: a teljes rangsorban ténylegesen elért helyezés

Relatív helyezés: Magyarország hipotetikus helyezése egy állandó, 100 országot tartalmazó listán

forrás: Transparency International

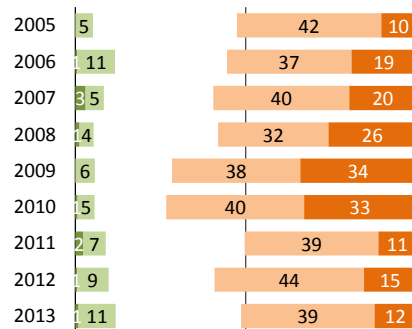
Támogatási források

A vállalatok többsége számára az Európai Unió ill. a magyar állam támogatási forrásaihoz való hozzáférés továbbra sem felel meg az elvárásoknak. A válaszadók közel kétharmada elégedetlen a rendszerrel, a válaszok megoszlása alig változott a tavalyi felméréshez képest.

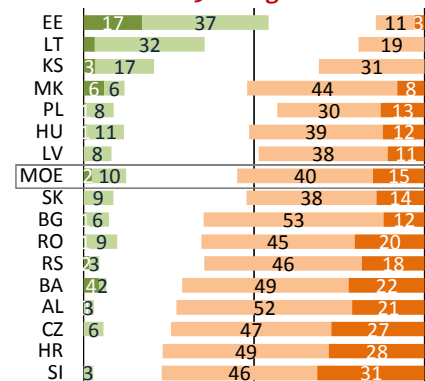
Az elégedetlenség oka egyrészt az új pályázatok kiírásának elhúzódása, illetve adott esetben a pályázati határidők rövidege. Másrészt sok pályázónak nagyon hosszú ideig kell a már jóváhagyott források kifizetésére várnia.

Közigazgatás (→2.2)

Magyarország

KKE 2013 országok szerint

Közigazgatás

A kormány eddigi, a bürokrácia csökkentésére irányuló intézkedéseit a vállalatok pozitívan értékelik. **A közigazgatás munkájával való elégedetlenség kisebb, mint 2012-ban, és újra a viszonylag kedvező, 2011. évi szintet érte el.** A hangsúly azonban a "viszonylag" szón van, hiszen még mindig minden második vállalat inkább kedvezőtlennek látja a helyzetet. Annál inkább üdvözljük és támogatjuk, hogy a Nemzetgazdasági Minisztérium illetékes államtitkárságán további lépéseket terveznek az egyszerűsítés irányába illetve a fölösleges adminisztratív előírások megszüntetésére, és ennek kapcsán rendszeres konzultációkat folytatnak a vállalatok képviselőivel.

Az, hogy ezek az erőfeszítések célravezetőek, abban is megnyilvánul, hogy a közigazgatás terén Magyarország a régiós összehasonlításban az átlagnál jobban teljesít.

Kedvezőtlen jelenség ugyanakkor, hogy a vállalatok egyre gyakrabban szembesülnek hatósági ellenőrzésekkel. Az ellenőrzések sűrűsödését feleslegesnek tartják a külföldi befektetők, hiszen csak ritkán kerül sor szabálysértések megállapítására, miközben a cégeknek jelentős adminisztratív plusz-ráfordítást okoznak.

3. Adózás

Az adóigazgatás valamint az adóterhelés tekintetében sajnos nem javult a cégek megítélése. Mindkét területen a megkérdezettek kétharmada elégedetlen a jelenlegi helyzettel. Ez azt jelzi, hogy az adópolitika ma nem teljesíti a választási ciklus elején keltett várakozásokat.

Az adórendszer minden országban azzal a célkonfliktussal szembesül, hogy az egyik oldalon finanszíroznia kell az állami kiadásokat a megfelelő bevételek biztosításával, a másik oldalon viszont a növekedést támogató, kereslet és a kínálat oldali ösztönzőket kell tartalmaznia

A magyar kormány a költségvetési deficit és az államadósság következetes csökkentése mellett kötelezte el magát. Az eddigi eredmények elismerésre méltók: tavaly a költségvetési hiányt a bruttó hazai termék két százalékára sikerült csökkenteni, ami nemcsak az ország számára páratlan teljesítmény, hanem az Európai Unióban is kiemelkedő eredmény.

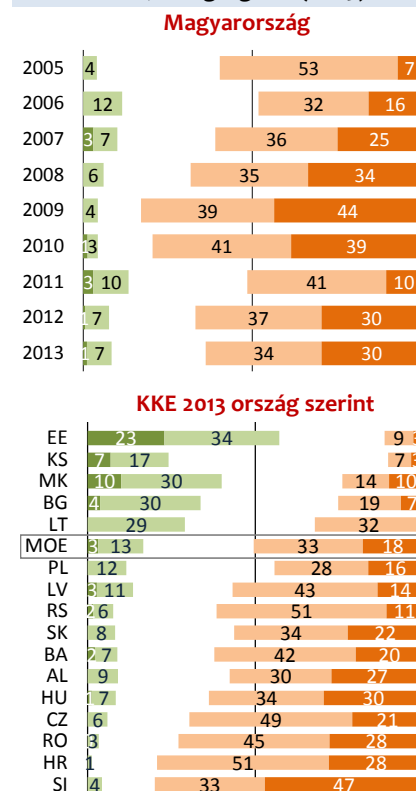
A költségvetési intézkedések fenntarthatóságát illetően azonban már megoszlanak a vélemények. Ezt a felmérésünk is igazolja: az adópolitikai intézkedések érezhetően megterhelik az adózással kapcsolatos vállalati hangulatot. Ennek több oka van:

- » Számos új adó bevezetése növeli az érintett cégek adóterheit és semlegesíti az egyes ágazati különadók kivezetésétől várt pozitív hatásokat. Ráadásul ellentmond az adórendszer megígért egyszerűsítésének.
- » Számos cég aránytalanul gyakran és szigorúan érzékeli az adóhatóság ellenőrzéseit.

Összességében 2012-ben csaknem 700 milliárd forinttal emelkedett az adóbevételek összege, miközben 1,7 százalékkal csökkent a gazdasági teljesítmény. Ezt növekvő terhelésnek érzékelik az adófizetők, többek között a vállalatok is, ami a felmérés eredményeiben is tükröződik.

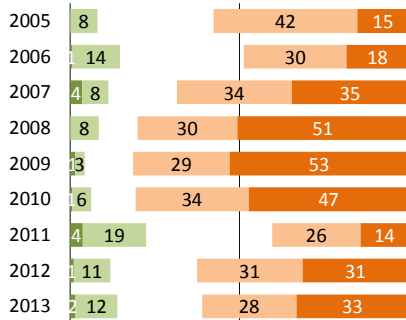
Pozitív fejlemény, hogy a Munkahelyvédelmi akciótér keretében adókönnyítéseket vezetett be a kormány, például a szociális adó tekintetében. A felmérés eredményeire azonban egyelőre kevés hatással vannak ezek az intézkedések, hiszen egyrészt még viszonylag újak, másrészt különböző technológiai vagy földrajzi okokból a vizsgált vállalati kör számára nem mindig relevánsak.

Adórendszer, adóigazgatás (→2.3)

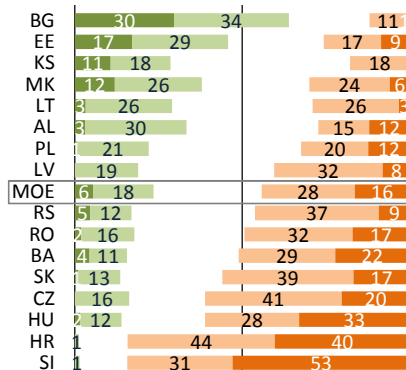

Adóterhelés (→2.4)

Magyarország

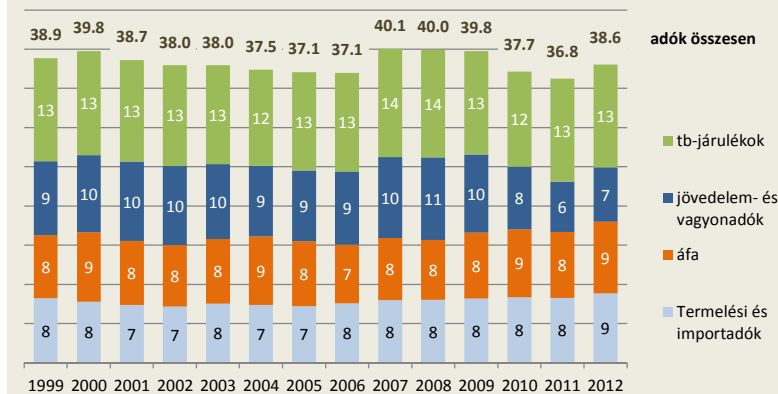

KKE 2013 ország szerint

Adórátá Magyarországon

Az adóbevételek aránya a bruttó hazai termék százalékában

* áfa nélkül

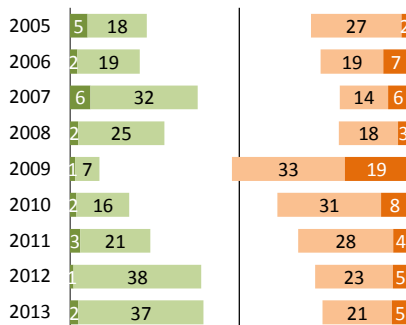
forrás: KSH, EDP-jelentés 2013. március

Az adózással kapcsolatos elégedettség Magyarországon regionális összehasonlításban egyértelműen gyengébb az átlagnál – mind az adóigazgatás, mind az adók mértéke tekintetében. Ez arra hívja fel a figyelmet, hogy nem lehet az adórendszert csupán az egyes adókulcsok alapján megítélni, hanem szükség van egy konzisztens és megbízható keretet biztosító adózási rendszerre.

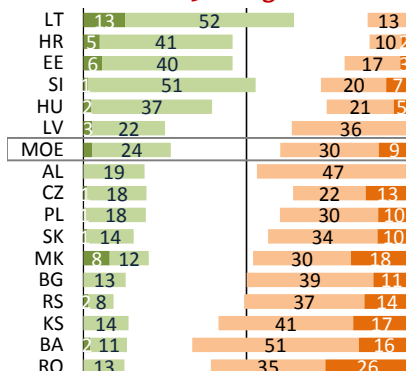
4. Piaci és működési környezet

Infrastruktúra (→2.11)

Magyarország

KKE 2013 ország szerint

Versenyelőny lehet az infrastruktúra és a beszállítói háttér

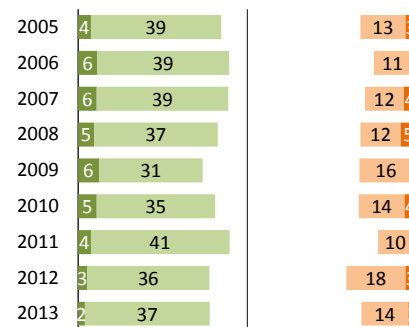
A cégek sikeres üzleti tevékenysége, közvetve pedig az ország versenyképessége szempontjából döntő jelentőséggel bír a kiépített infrastruktúra valamint a megfelelő beszállítói háttér. Ezért örömdetes, hogy a vállalatok többsége ezeket a területeket az idén is jónak értékelte. A megkérdezettek közel 40 százaléka elégedett az infrastruktúrával, csak minden negyedik cég nyilatkozott elégedetlenül. A helyi beszállítók rendelkezésre állása és minősége tekintetében 39 százalék az elégedett cégek aránya.

Ezzel Magyarország mindkét területen a régiós átlag felett szerepel, különösen az infrastruktúra esetében. Ebből azt a következtetést lehet levonni, hogy ez a két tényező Magyarországon mellett szóló versenyelőnyt jelenthetnek a nemzetközi versenyben.

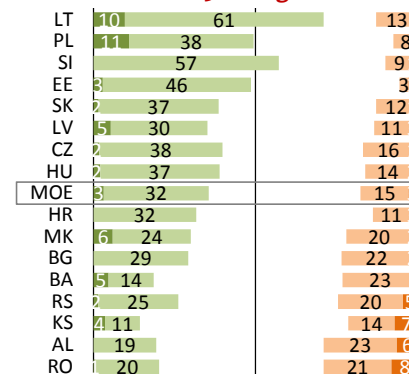
Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara már régóta támogatja a magyar vállalkozásokat abban, hogy bekapcsolódhassanak a német nagyvállalatok beszállítói láncolataiba. Ennek során közvetlenül összehozzuk a potenciális partnereket, egy külön munkacsoport pedig szakmai ajánlásokat dolgoz ki és „best-practice” példák bemutatásával segíti a magyar cégek felkészülését. Nagyon fontosnak és hasznosnak tartjuk, hogy ma a magyar gazdaságpolitika is fokozza a hazai beszállító-ipar támogatását és fejlesztését.

Beszállítók (→2.13)

Magyarország

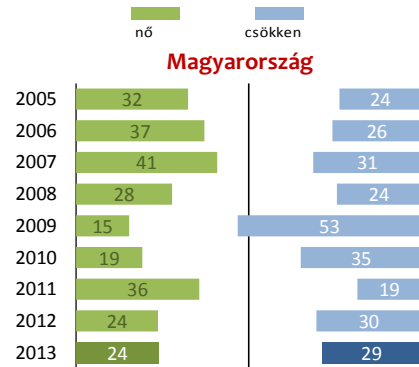
KKE 2013 ország szerint

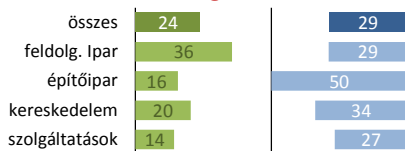
III. Beruházási és foglalkoztatási tervek

1. Beruházási hajlandóság

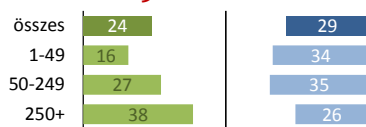
Beruházási tervek (→1.10)

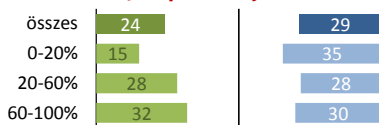
2013 ágazatok szerint

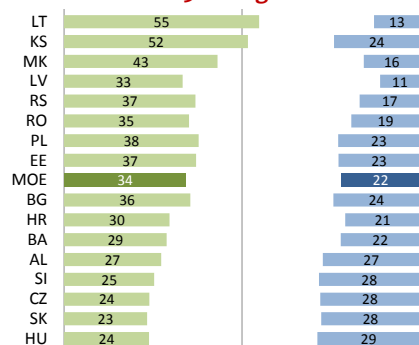
2013 létszám szerint

2013 exporthányad szerint

KKE 2013 országok szerint

Azt, hogy egy vállalat beruházást tervez-e, és milyen mértékűt, elsődlegesen a termékei vagy szolgáltatásai iránt várható kereslet határozza meg. Az pedig, hogy konkrétan hol valósítja meg beruházását, főleg az alternatív telephelyeken kínálgzó keretfeltételek függvénye.

A nemzetgazdaság egészére valamint saját vállalatra vonatkozó elvárások fényében aligha meglepő, hogy a beruházási és foglalkoztatási tervek is mérsékeltek: **A vállalatok 30 százaléká az tervezzi, hogy viszsza fogja beruházásait, a fejlesztési kiadások növelését csak minden negyedik cég fontolgatja.** Ez az arány gyakorlatilag azonos a tavalyi felmérésben mérttel.

Makrogazdasági megközelítésben ez nem túl biztató, hiszen Magyarországnak sürgősen erősebb beruházási aktivitásra van szüksége. A fejlesztések volumene már több éve csökken, az utolsó két évben leginkább az energiaellátásban és a pénzügyi szektorban. Tavaly (is) a beruházások egyetlen támasza a feldolgozóipar volt – nem utolsósorban több, külföldi vállalatok által végrehajtott nagyberuházásnak köszönhetően. De még ebben az ágazatban is öt százalék alá lassult a beruházási ütem.

A fenti mintát jelen felmérésünk is igazolja. Eszerint az átlagot meghaladó befektetési hajlandóságot mutatnak a feldolgozóipari cégek, a 250-nél több dolgozót foglalkoztató valamint a nagyfokú exporthányadot felmutató cégek.

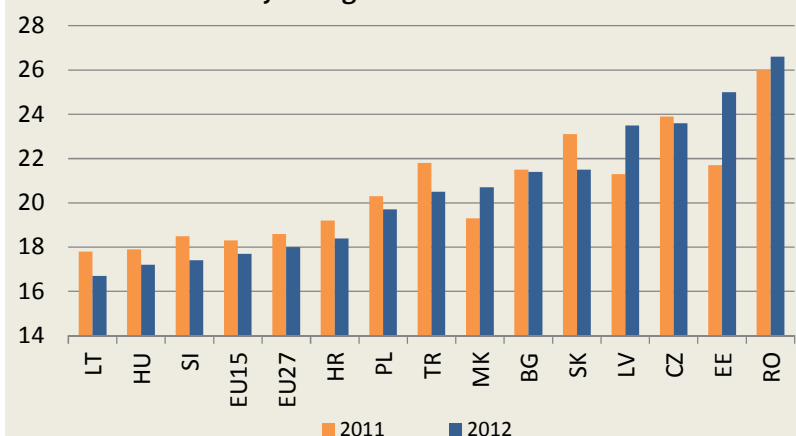
Beruházások alakulása Magyarországon

Volumenváltozás az előző évhez képest (%)

	2008	2009	2010	2011	2012
Mindösszesen	-3.0	-8.6	-5.1	-4.5	-5.2
Mezőgazdaság	24.4	7.0	-25.5	6.8	-1.9
Feldolgozóipar	-3.6	-15.2	9.4	24.2	4.9
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás	6.2	8.1	10.6	-8.1	-38.6
Építőipar	9.2	-21.0	-6.2	-21.0	-9.3
Kereskedelem	7.3	-18.6	-6.1	-4.1	-2.5
Szállítás, raktározás	-6.0	8.3	-12.5	-23.3	-2.4
Információ, kommunikáció	-5.2	-8.6	-4.6	-14.3	10.9
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	1.1	-38.8	4.4	-18.4	-37.3
Ingatlanügyletek	-1.5	-5.4	-17.1	-20.4	-5.1

forrás: KSH

Beruházási ráta néhány országban *

* **Beruházási ráta:** A bruttó-állászközfelhalmozás és a bruttó hazai termék hányadosa (százalékban)
Sorrend a 2012-es adat alapján. forrás: Eurostat

A beruházási hajlandóságot befolyásoló tényezők

A megkérdezett vállalatok beruházási hajlandóságát elsődlegesen a saját üzleti helyzetükkel kapcsolatos elvárások befolyásolják.

Annak függvényében, hogy a vállalat pozitív vagy negatív várakozásokat fogalmazott meg az üzleti helyzetre, az árbevételre és a nemzetgazdaságra nézve, a beruházási tervek gyakorlatilag megfordulnak.

Másfelől az is kimutatható, hogy azok a cégek, amelyek az átlagnál elégedettebbek a befektetési feltételekkel, gyakrabban tervezik beruházásaik növelését, mint az elégedetlenek.

Különösen a közbeszerzési eljárások átláthatósága, a támogatáshoz jutási feltételek, az infrastrukturális feltételek, a bérköltségek és a jogbiztonság esetében mutatható ki erős hatás a beruházási készségre.

A gazdasági várakozások hatása a beruházási tervekre

aki az adott mutató tekintetében ...

▼ ... az
többet tervez beruházni kevesebbet

magyar gazdaság helyzete

jónak itéli	40	7
rossznak itéli	13	38

magyar gazdaság kilátásai

javulásra számít	35	17
romlásra számít	7	47

saját cég kilátásai

javulásra számít	50	15
romlásra számít	9	53

saját árbevétel

növekedést vár	44	11
csökkenést vár	10	56

Az üzleti környezettel való elégedettség hatása a beruházási tervekre

aki az adott tényezővel ...

▼ ... az
többet tervez beruházni kevesebbet

munkaköltségek

elégedett	29	31
elégedetlen	16	40

adóteher

elégedett	29	35
elégedetlen	16	36

támogatások

elégedett	31	24
elégedetlen	13	42

jogbiztonság

elégedett	26	25
elégedetlen	17	38

átláthatóság

elégedett	38	19
elégedetlen	16	38

2. Foglalkoztatási tervek

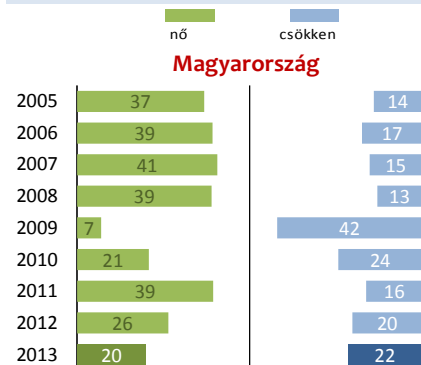
Nem várható a foglalkoztatás számottevő bővülése

A gyenge beruházási hajlandóság negatívan hat a foglalkoztatási kilátásokra. **2010 óta először vannak többségben azok a cégek, amelyek létszámcsökkentésben gondolkodnak (22 százalék), míg a cégek csupán 20 százaléka tervezi további dolgozók felvételét.**

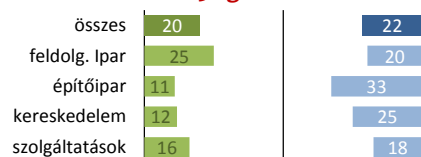
A beruházások esetén tapasztalt különbségek a foglalkoztatás esetén hasonló képet mutatnak: a termelő cégek, a nagy valamint az exportáló cégek foglalkoztatási terveikben is optimistábbak, mint mások. Hozzá kell tenni azonban, hogy még ezekben a szegmensekben sem túlságosan nagy a foglalkoztatás pozitív egyenlege. A feldolgozóiparban pl. minden negyedik vállalat ugyan több munkavállalót szeretne foglalkoztatni, ugyanakkor minden ötödik cég kevesebb dolgozóra tart igényt.

Felmérésünk eredményei egyébként összhangban vannak a legtöbb makrogazdasági prognózissal, miszerint 2013-ban a beruházások további csökkenésével kell számolni, és a foglalkoztatás várhatóan a 2012-es szinten stagnál majd.

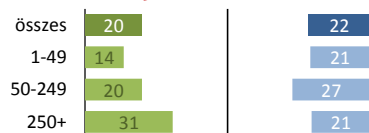
Foglalkoztatási tervek (→1.9)

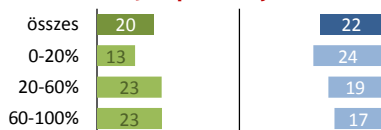
2013 ágazatok szerint

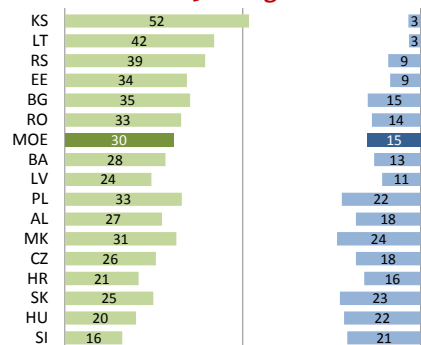
2013 létszám szerint

2013 exporthányad szerint

KKE 2013 országok szerint

IV. Befektetési alternatívák

1. Beruháznának-e újra Magyarországon?

Némileg visszaerősödött a Magyarország melletti elkötelezettség

A német és a külföldi befektetők döntő többsége kiáll magyarországi beruházása mellett. Az idei felmérésben a vállalatok 73 százaléka nyilatkozta, hogy újra Magyarországot választaná befektetési célországként.

Ez az érték még mindig alacsonyabb a sokéves átlagnál (1998-2012: 79 százalék), de már némileg magasabb, mint a tavalyi felmérésben.

Természetesen még az a 27 százalék sem tervezi az ország azonnali elhagyását, amely ma inkább máshol valósítaná meg beruházását. Középtávon azonban elképzelhető, hogy új fejlesztéseket vagy bővítéseket már nem Magyarországon, hanem egy másik országban hajtának végre. Ezért igenis komolyan kell venni e vállalatok gondjait és véleményét.

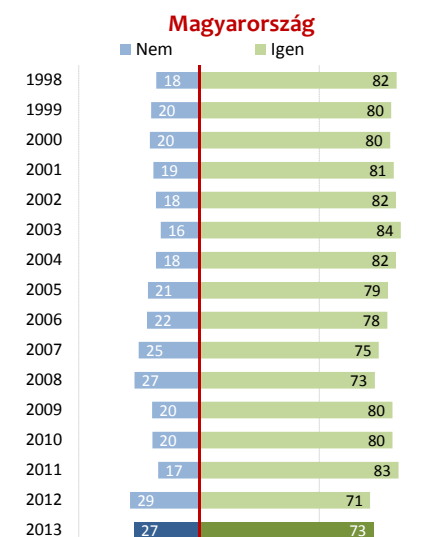
Ráadásul a „megismétlési ráta” a régió más országaiban is magas: az összes vizsgált országban a vállalatok többsége – átlagosan 84 százaléka – nem bánta meg eredeti beruházási döntését, egyes országokban eléri vagy meghaladja a 90 százalékot is.

2. Mennyire attraktív Magyarország nemzetközi összehasonlításban?

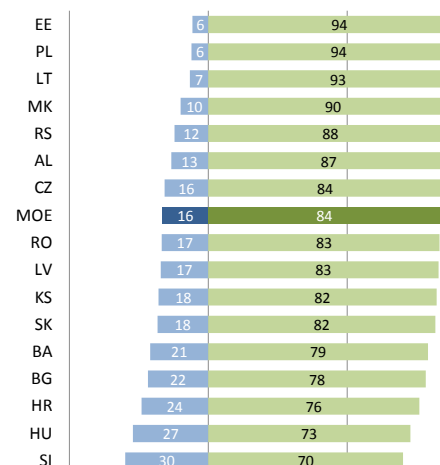
Felmérésünkben a cégek értékelhettek más országokat is aszerint, hogy azok mennyire vonzóak egy befektető számára. Tekintettel arra, hogy a felmérésben résztvevők többsége olyan vállalat, amely már jelenleg is rendelkezik külpiazi tapasztalatokkal – akár befektetőként, akár kivitel vagy behozatal révén – feltételezhető, hogy megalapozott, akár átlagon felüli ismeretekkel rendelkeznek a régió többi piacáról is.

Magyarország a 16 országban megkérdezett több mint 1.600 vállalatvezető véleménye alapján be tudta hozni az attraktivitásában tavaly bekövetkezett visszaesést, és az idén ismét a 10. helyen áll a 20 értékelt ország között.

Ma ismét Magyarországot választaná beruházásának megvalósítására? (→ 5.)

KKE 2013 országok szerint

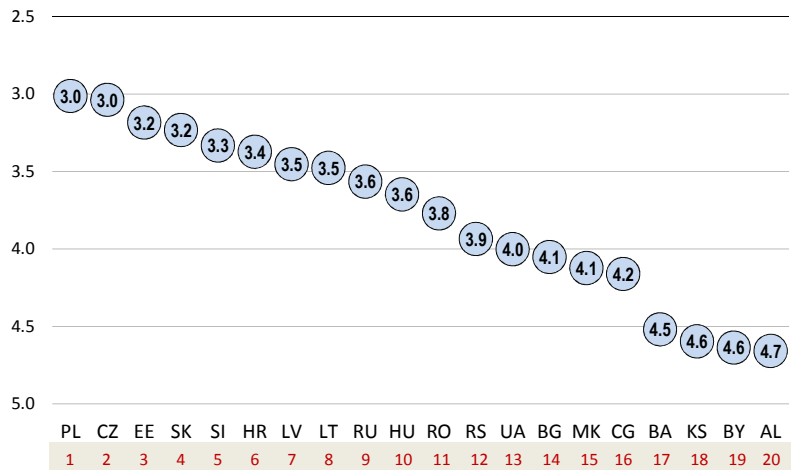

A résztvevők megítélése szerint Lengyelország a legvonzóbb célország Közép- és Kelet-Európában – és ezzel átvette Csehország helyét, amely az eddigi hét felmérés során rendre az első helyen végzett.

Fontos módszertani megjegyzés:

Az országgrangsor az idei jelentésben a nemzetközi felmérés alapján kerül bemutatásra, azaz a 16 résztvevő országban megkérdezett 1.623 vállalatvezető véleményén alapul. (A korábbi jelentésekben a Magyarországon mért országgrangsort mutattuk be.) Részletes módszertani megjegyzéseket lásd a C. mellékletben.

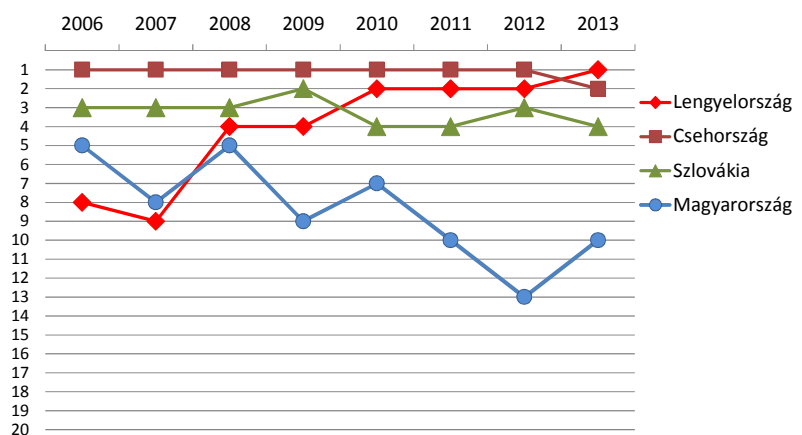
Az adott ország attraktivitása mint beruházási helyszín - 2013* (→6)

* 1 = nagyon vonzó 6 = nem vonzó

forrás: AHK-Konjunktúrafelmérés KKE 2013.

A Visegrád-4 országok helyezése a 2006-2013 évi felmérésekben (→6)

forrás: AHK-Konjunktúrafelmérés KKE 2006-2013.

Az a cél, hogy Magyarország legyen a régió egyik (vagy a) legversenyképesebb gazdasága, a felmérés eredményei szerint nagyon igényes célkitűzésnek tekinthető. A 2013-ben több területen tapasztalható óvatos előrehaladás bár kis, de fontos lépés ezen az úton.

A. Melléklet:

A felmérés részletes eredményei

Megjegyzés:

- » Eltérő jelölés hiányában a számadatok az adott válasz százalékos részarányát jelölik.
- » A százalékos részarányok összege kerekítés miatt eltérhet 100%-tól.
- » „KKE-átlag”: a felmérésben résztvevő 16 ország számtani átlaga

További módszertani megjegyzéseket ld. a C. mellékletben

1.1 Hogyan vélekedik Magyarország jelenlegi gazdasági helyzetéről?

	jó	kielégítő	rossz
2005	21	64	15
2006	13	68	19
2007	5	58	37
2008	1	42	57
2009	1	16	83
2010	3	34	63
2011	2	54	44
2012	2	30	68
2013	4	39	57
KKE-átlag 2013	10	44	46

1.2 Hogyan vélekedik a magyar gazdaság idei kilátásairól az előző évhez képest?

	javul	nem változik	rosszabb
2005	24	57	19
2006	19	57	24
2007	14	36	50
2008	19	45	36
2009	1	10	89
2010	16	56	28
2011	49	39	13
2012	10	36	55
2013	22	45	33
KKE-átlag 2013	22	50	27

1.3 Hogyan vélekedik saját ágazatának jelenlegi helyzetéről?

	jó	kielégítő	rossz
2013	15	40	45
KKE-átlag 2013	19	50	30

1.4 Hogyan alakul ágazatának helyzete az idén, az előző évhez képest?

	javul	változatlan	rosszabb
2005	26	53	21
2006	27	48	25
2007	23	46	30
2008	22	51	27
2009	1	24	75
2010	21	55	23
2011	46	40	14
2012	9	47	43
2013	11	57	32
KKE-átlag 2013	29	52	19

1.5 Hogyan vélekedik saját vállalatának jelenlegi üzleti helyzetéről?

	jó	kielégítő	rossz
2005	48	45	7
2006	44	45	11
2007	34	56	10
2008	36	52	12
2009	16	52	32
2010	20	53	27
2011	36	48	16
2012	31	52	17
2013	31	48	22
KKE-átlag 2013	38	52	10

1.6 Hogyan alakul saját vállalatának üzleti helyzete az idén az előző évhez képest?

	jobb	változatlan	rosszabb
2005	43	47	10
2006	45	43	12
2007	43	37	20
2008	37	50	13
2009	9	39	52
2010	35	44	21
2011	53	36	11
2012	24	49	27
2013	24	54	22
KKE-átlag 2013	43	45	12

1.7 Hogyan alakul vállalatának idei árbevétele az előző évhez képest?

	nő	nem változik	csökken
2005	61	27	12
2006	69	23	9
2007	61	26	13
2008	62	25	13
2009	11	34	55
2010	39	40	21
2011	58	32	10
2012	31	45	24
2013	37	37	26
KKE-átlag 2013		nincs adat	

1.8 Hogyan alakul vállalatának idei export-árbevétele az előző évhez képest?

	nő	nem változik	csökken
2008	39	58	3
2009	11	53	36
2010	24	65	12
2011	40	53	7
2012	27	61	11
2013	22	63	15
KKE-átlag 2013	33	56	11

1.9 Hogyan változik vállalatának létszáma az idén az előző évhez képest?

	nő	nem változik	csökken
2005	37	49	14
2006	39	43	17
2007	41	44	15
2008	39	48	13
2009	7	51	42
2010	21	55	24

2011	39	44	16
2012	26	53	20
2013	20	58	22
KKE-átlag 2013	30	55	15

1.10 Hogyan alakulnak vállalatának idei beruházási kiadásai az előző évhez képest?

	nőnek	nem változnak	csökkennek
2005*	32	44	24
2006*	37	37	26
2007*	41	28	31
2008	28	48	24
2009	15	31	53
2010	19	46	35
2011	36	46	19
2012	24	46	30
2013	24	47	29
KKE-átlag 2013	34	44	22

* 2005-2007: 100%-ból hiányzó rész = „nem terveztünk beruházást”

1.11 Várhatóan hány százalékkal emelkednek vállalatának bérköltségei 2013-ban? *

	medián	számtani átlag	az adott sávba eső válaszok részesedése (%)				
			Várt emelkedés mértéke				
			0-3%	4-6%	7-10%	11-15%	16-20%
2012	5,0%	7,0%	16	44	26	9	5
2013	5,0%	7,3%	13	51	20	9	7

* A legfelsőbb öt és legalsóbb öt extrém-értéket nem vettük figyelembe.

2. Mennyire elégedett az adott tényezőkkel?

a válaszok eloszlása – 2013					
	1	2	3	4	5
	◀ elégedett			elégedetlen ▶	
Gazdaságpolitikai tényezők					
2.1 EU-tagság	21	37	28	11	3
2.2 Közigazgatási rendszer	1	11	37	39	12
2.3 Adórendszer, és - hivatal	1	7	28	34	30
2.4 Adóterhek	2	12	25	28	33
2.5 Állami és EU-támogatások hozzáférhetősége	2	15	32	34	18
2.6 Jogbiztonság	2	14	30	27	26
2.7 A közbeszerzési pályázatok átláthatósága	2	5	31	31	31
2.8 A gazdaságpolitika kiszámíthatósága	2	4	15	33	46
2.9 Korruptió és bűnözés elleni fellépés	2	10	26	27	35
2.10 Politikai stabilitás	2	12	26	31	29
Üzleti környezet					
2.11 Infrastruktúra (közlek., kommunikáció, energia)	2	37	35	21	5
2.12 A K+F feltételrendszere	1	10	48	31	9
2.13 Helyi beszállítók és azok minősége **	2	37	45	14	2
2.14 Fizetési fegyelem	1	13	40	28	17
Munkaerőpiaci tényezők					
2.15 Munkaköltségek	3	22	40	24	12
2.16 A dolgozók termelékenysége és motiváltsága**	7	33	42	14	4
2.17 A munkavállalók képzettsége	5	41	41	11	2
2.18 A felsőoktatás minősége	4	35	39	18	4
2.19 A szakképzés minősége	1	15	42	33	10
2.20 A munkajog rugalmassága	3	18	55	17	7
2.21 A szakképzett munkaerő rendelkezésre állása	2	22	44	26	5

Az egyes környezeti tényezőkkel való elégedettség átlagértéke *

	felmérés éve ►	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Gazdaságpolitikai tényezők										
2.1 EU-tagság	::	2.72	2.58	2.52	2.49	2.57	2.42	2.23	2.38	
2.2 Közigazgatási rendszer	3.58	3.62	3.68	3.77	4.00	4.00	3.50	3.64	3.51	
2.3 Adórendszer, és - hivatal	3.63	3.52	3.73	3.96	4.22	4.12	3.46	3.88	3.84	
2.4 Adóterhek	3.65	3.52	3.88	4.22	4.29	4.21	3.28	3.81	3.79	
2.5 Állami és EU-támogatások hozzáférhetősége	3.43	3.39	3.36	3.31	3.31	3.36	3.19	3.52	3.53	
2.6 Jogbiztonság	2.80	2.87	2.96	3.00	3.34	3.39	3.43	3.86	3.61	
2.7 A közbeszerzési pályázatok átláthatósága	3.48	3.66	3.61	3.73	3.77	3.90	3.66	3.97	3.84	
2.8 A gazdaságpolitika kiszámíthatósága	3.25	3.45	3.74	3.74	4.15	::	::	4.50	4.17	
2.9 Korruptió és bűnözés elleni fellépés	3.60	3.55	3.73	3.72	4.03	4.11	3.74	4.08	3.83	
2.10 Politikai stabilitás	2.67	2.91	3.46	3.33	3.67	3.53	3.17	3.82	3.75	
Üzleti környezet										
2.11 Infrastruktúra (közlek., kommunikáció, energia)	3.03	3.11	2.83	2.93	3.61	3.28	3.10	2.92	2.88	
2.12 A K+F feltételrendszere	3.07	3.15	3.03	3.17	3.15	3.25	3.14	3.47	3.37	
2.13 Helyi beszállítók **	2.74	2.64	2.69	2.75	2.75	2.75	2.64	2.82	2.78	
2.14 Fizetési fegyelem	3.26	3.25	3.13	3.37	3.51	3.42	3.28	3.35	3.47	
Munkaerőpiaci tényezők										
2.15 Munkaköltségek	3.00	2.89	3.20	3.42	3.53	3.33	3.03	3.13	3.20	
2.16 A dolgozók termelékenysége és motiváltsága***	2.79	2.81	2.69	2.81	2.73	2.67	2.56	2.65	2.74	
2.17 A munkavállalók képzettsége	2.64	2.67	2.70	2.75	2.62	2.57	2.56	2.46	2.64	
2.18 A felsőoktatás minősége	::	::	::	::	2.98	2.86	3.02	2.77	2.82	
2.19 A szakképzés minősége	::	::	::	::	3.24	3.19	3.22	3.36	3.36	
2.20 A munkajog rugalmassága	3.24	3.22	3.13	3.24	3.32	3.24	3.12	3.39	3.06	
2.21 A szakképzett munkaerő rendelkezésre állása	3.14	3.11	3.25	3.35	3.17	2.94	2.84	3.12	3.11	

* átlagérték: a megadott osztályzatok (1 = nagyon elégedett ... 5 = nagyon elégedetlen) számtani átlaga

** 2011-ig: a „beszállítók rendelkezésre állása” és „beszállítók minősége” (külön lekérdezett) kérdésekre adott válaszok átlaga

*** 2012-ig: a „termelékenység” és „motiváltság” (külön lekérdezett) kérdésekre adott válaszok átlaga

:: a kérdés az adott évben nem szerepelt a kérdőívben.

3. Hogyan értékeli a jelenlegi kormány munkáját?

	jó	kielégítő	rossz	nincs véleményem
2010	41	39	20	---*
2011	13	40	34	13
2012	8	16	58	18
2013	10	34	43	13

* a „nincs véleményem” opció nem volt válaszható

4. Kíváncos-e az euró bevezetése Magyarországon?

	igen	nem	nincs véleményem
2005	90	3	8
2006	84	10	6
2007	85	8	7
2008	81	15	4
2009	94	3	4
2010	86	8	6
2011	78	15	6
2012	61	30	9
2013	56	29	15

5. Ma ismét Magyarországot választaná befektetési helyszínnek?

	Igen	Nem
2005	79	21
2006	78	22
2007	75	25
2008	73	27
2009	80	20
2010	81	19
2011	83	17
2012	71	29
2013	73	27
KKE-átlag 2013*	84	16

* A többi részvevő országban a kérdés a saját országra vonatkozott.

6. Mennyire vonzó az adott ország, mint befektetési helyszín?

Az adott ország helyezése az adott évben

A nemzetközi KKE-felmérés eredményei!

	helyezés a nemzetközi KKE-felmérésben *								helyezés a magyar felmérésben
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2013
Lengyelország	8	9	4	4	2	2	2	1	1
Csehország	1	1	1	1	1	1	1	2	2
Észtország	4	4	6	6	8	5	4	3	5
Szlovákia	3	3	3	2	4	4	3	4	3
Szlovénia	2	2	2	3	3	3	5	5	4
Horvátország	9	7	11	5	5	7	6	6	6
Lettország	7	5	7	11	13	9	8	7	8
Litvánia	6	6	8	10	10	6	9	8	10
Oroszország	13	12	10	7	6	8	7	9	9
Magyarország	5	8	5	9	7	10	13	10	11
Románia	12	10	9	8	9	11	10	11	7
Szerbia	14	14	14	13	11	12	11	12	12
Ukrajna	10	13	13	14	14	14	15	13	13
Bulgária	11	11	12	12	12	13	12	14	14
Macedónia	::	16	15	16	16	16	16	15	15
Montenegró	::	15	16	15	15	15	14	16	16
Bosznia-Hercegovina	::	17	17	17	17	17	17	17	17
Kosзовó	::	::	::	::	::	20	20	18	19
Fehéroroszország	::	::	::	::	18	18	18	19	18
Albánia	::	18	18	18	19	19	19	20	20

* a felmérésben résztvevő országokban (2013: 16 ország) mért érték alapján (1 = nagyon vonzó 6 = nem vonzó), az adott országban a **saját** országra vonatkozó érték figyelmen kívül hagyása mellett (azaz pl. a Lengyelországban Lengyelországra adott érték nem befolyásolja Lengyelország helyezését.)

:: az adott évben nem szerepelt az értékelhető országok között.

forrás: AHK-Konjunktúrafelmérések KKE 2006-2013.

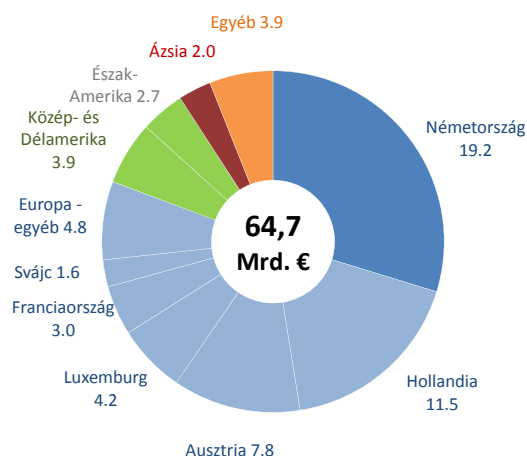
B. Melléklet:

Külföldi működőtőke-befektetések

1. Külföldi működőtőke-befektetések Magyarországon

Működőtőke befektetések Magyarországon

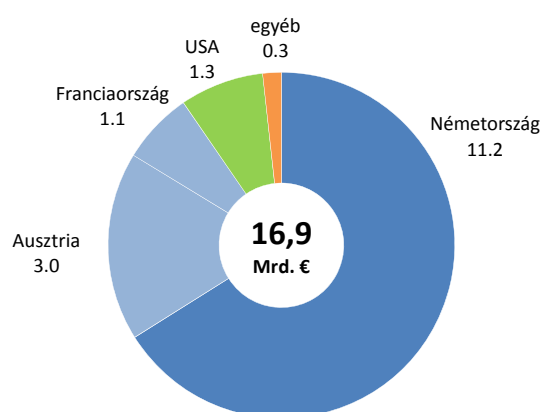
Állomány 2011.12.31-én, származási ország szerint
(milliárd euró)

forrás: MNB

Újrabefektetett jövedelmek Magyarországon

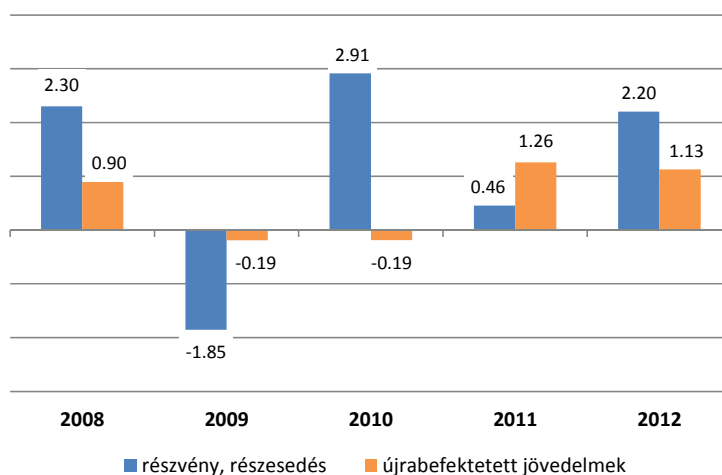
A 1999-2011. évi forgalmak kumulált összege
(részesedés százalékban)

forrás: MNB

Külföldiek működőtőkebefektetései Magyarországon

éves forgalmak, milliárd euróban *

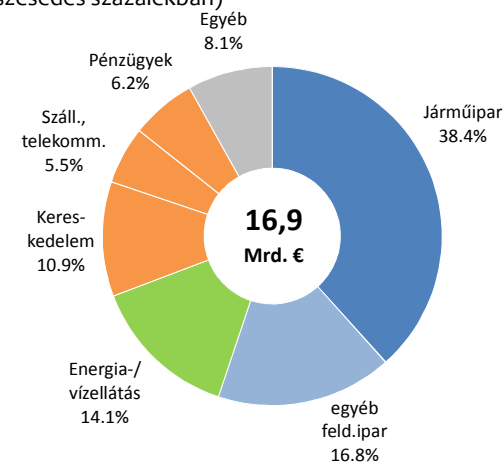

* „átfolyó tőketételek” nélkül. forrás: MNB

2. Német működőtőke-befektetések Magyarországon

Német működőtőke-befektetések Magyarországon

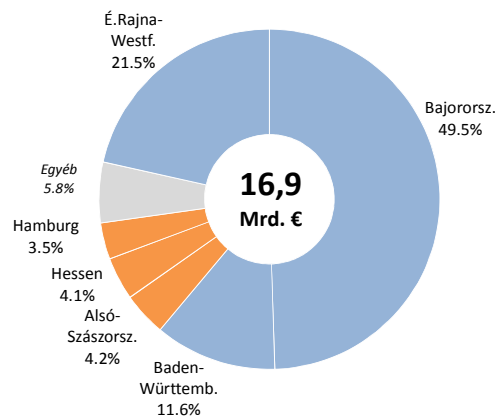
Állomány 2010. végén, ágazatok szerint
(részesezés százalékban)

forrás: Deutsche Bundesbank

Német működőtőke-befektetések Magyarországon

Állomány 2010. végén, a befektető tartománya szerint
(részesezés százalékban)

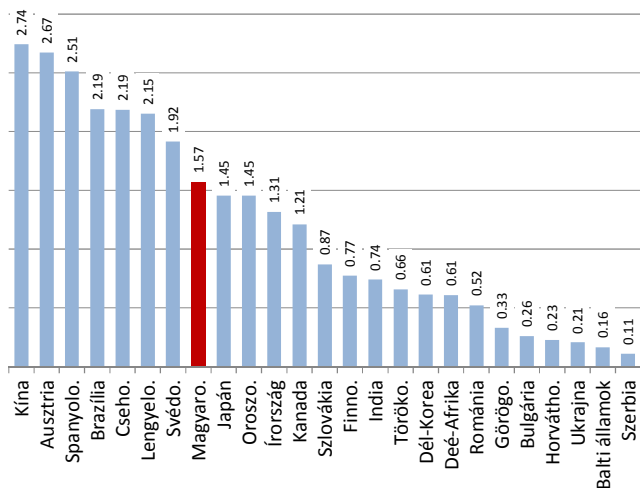

forrás: Deutsche Bundesbank

3. Német működőtőke-befektetések külföldön

Német működőtőke-befektetések külföldön

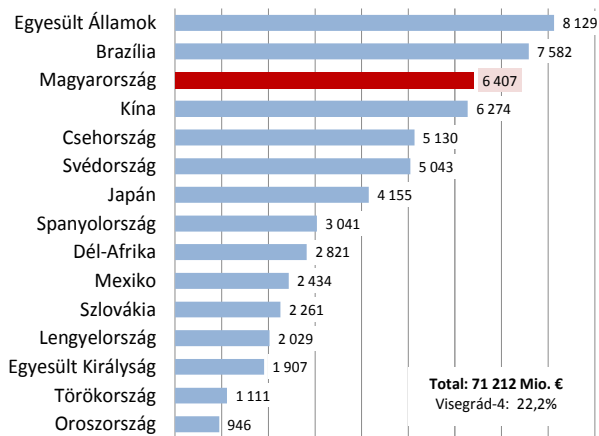
Kiemelt országok részesezése a 2010. végi állományból (%)

forrás: Deutsche Bundesbank

A német járműipar külföldi befektetései

Állomány 2010. végén a legfontosabb célszörszágokban
(millió euró)

forrás: Deutsche Bundesbank

C. Melléklet:

Módszertani megjegyzések

A megkérdezésről

Megkérdezés formája:

- » A Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara (DUIHK) 1995 óta évente készít konjunktúra-jelentést.
- » A megkérdezés írásos kérdőívben alapul. Az összehasonlíthatóság érdekében 2005 óta a legfontosabb kérdések megfogalmazása változatlan.
- » 2008 óta a kérdőív kitöltése internetes felületen történik
- » A válaszok anonimizált formában kerülnek feldolgozásra.

Megkérdezés ideje:

- » A kérdőívet 2013. február 1. és március 1. között lehetett megválaszolni.

Nemzetközi felmérés:

- » A konjunktúrafelmérést 2006 óta azonos időben, és azonos tartalommal Közép- és Kelet-Európa több országában is végzik az ott működő német külkereskedelmi kamarák (AHK).
- » 2013-ban összesen 16 országban végezték a felmérést.

Résztvevők

A 2013. évi magyar felmérésben összesen 365 vállalatvezető vett részt.

A 2013. évi nemzetközi KKE-felmérésben 16 országban 1.623 vállalatvezető vett részt.

A magyar felmérés résztvevőinek összetétele

- » Több magyar regionális kereskedelmi és iparkamara közreműködésének köszönhetően a résztvevők száma az idén mintegy kétszerese volt a korábbi évek átlagának. A növekmény elsősorban kisebb, magyar cégekből tevődött össze.
- » A német és más külföldi résztvevők száma mintegy 140 volt, ami megfelelt a korábbi évek szintjének.
- » **A korábbi elemzésekkel való összehasonlíthatóság érdekében az idei eredmények újrasúlyozással kerülnek bemutatásra.**
- » Az újrasúlyozás három változó (az anyavállalat székhelye, ágazat, létszám-kategória) segítségével készített, összesen 24 részminta alapján történt. A részmintákat az előző három felmérés átlagos összetételének megfelelően súlyoztuk, ennek köszönhetően az idei eredmények teljes mértékben összehasonlíthatók a korábbi évekkkel.
- » *Minden, a teljes mintára vonatkozó adat a szövegben, az ábrákban vagy a táblázatokban az újrasúlyozott eredményeken alapul. Egyes részmintákra vonatkozó adatok (pl. ágazat, létszám vagy exporthányad szerinti bontás esetén), az eredeti, nem súlyozott eredményeken alapulnak.*

A résztvevők összetétele az anyavállalat székhelye szerint (%)

	Magyarországi felmérés 2013		KKE-felmérés 2013
	eredeti részesedés	újrásúlyozott részesedés (= 2010-2012 átlaga)	a 16 résztvevő ország átlaga
Németország	22	45	44
egyéb külföld	13	28	26
Magyarország	65	26	30

A résztvevők összetétele ágazat szerint (%)

	Magyarországi felmérés 2013		KKE-felmérés 2013
	eredeti részesedés	újrásúlyozott részesedés (= 2010-2012 átlaga)	a 16 résztvevő ország átlaga
Feldolgozó ipar	21	28	26
Építőipar	18	8	5
Energia-, gáz-, vízellátás	2	4	7
Kereskedelem*	16	20	22
Szolgáltatások	43	40	40

* Többségben nagykereskedelmi ill. külkereskedelmi vállalatok

A résztvevők összetétele létszám-kategória szerint (%)

	Magyarországi felmérés 2013		KKE-felmérés 2013
	eredeti részesedés	újrásúlyozott részesedés (= 2010-2012 átlaga)	a 16 résztvevő ország átlaga
1-9	54	26	28
10-49	20	28	32
50-249	15	25	24
250 vagy több	11	21	16

Statisztikai megjegyzések

Az eredmények megbízhatósága:

- » A minta nagysága és összetétele alapján 1-2 százalékpontos különbségek az előző évekhez képest vagy egyes résztvevői csoportok (pl. ágazatok) között nem tekinthetők szignifikánsnak.
- » A százalékos részarányok összege kerekítés miatt eltérhet 100%-tól.

Átlag

- » Eltérő jelölés hiányában „átlagon” a számtani átlagot értjük.

1. kérdés: „egyenleg / szaldó”

- » Azoknál a kérdéstípusoknál, ahol a válasz „jó-kielégítő-rossz”, vagy „jobb-változatlan-rosszabb” lehet, az „egyenleg” a negatív és a pozitív válaszok arányának különbségét jelenti. A szaldó tehát -100 és +100 közötti értékeket vehet fel.
Példa: Ha a válaszadók 40%-a „magasabb”, 24% „változatlan” és 36% „alacsonyabb” választ adott, akkor az „egyenleg” $\{40-36\} = +4$.
- » Sorrendek az egyenlegeken alapulnak.

1.11 kérdés: bérköltségek

- » Ahol „... tól - ... ig” típusú adatokat adtak meg a válaszadók, a két érték számtani átlagát használtuk.
- » Az összesen 240 adatból a legfelsőbb öt és a legalsóbb öt extrémértéket nem vettük figyelembe.

2. kérdés: „elégedett / elégedetlen”

- » A 2. kérdés esetén mindig öt lehetőség közül lehetett választani:
 $1 = \text{nagyon elégedett} / 2 = \text{elégedett} / 3 = \text{átlagos/semleges} / 4 = \text{elégedetlen} / 5 = \text{nagyon elégedetlen}$
- » Ha másképp nem fogalmaz a szöveg, akkor az „elégedett” kifejezés az 1-es (nagyon elégedett) és 2-es (elégedett) válaszok együttes arányát jelöli, az „elégedetlen” kifejezés pedig a 4-es (elégedetlen) és 5-ös (nagyon elégedetlen) válaszok összegét.
- » Sorrendek vagy összehasonlítások (korábbi évekkkel, más országokkal) az átlagértékeken alapulnak.

6. kérdés: Országok értékelése

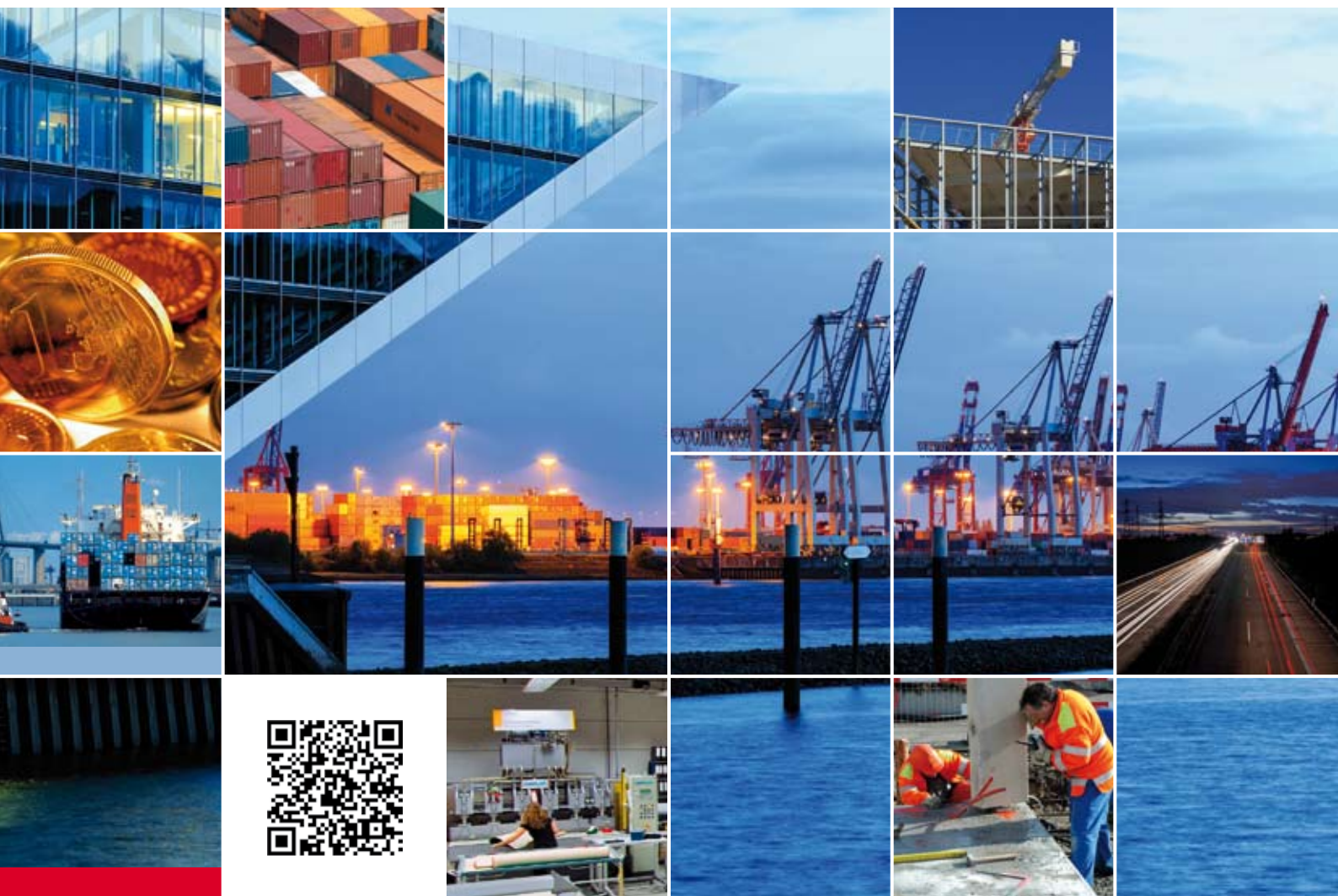
- » A kérdésre egy hatos skálán lehetett válaszolni:
1= nagyon vonzó 6 = nem vonzó
- » Sorrendek vagy összehasonlítások (korábbi évekkal, más országokkal) az átlagértékeken alapulnak.

Országrövidítések

A felmérésben résztvevő országok		Egyéb országok	
AL	Albánia	AT	Ausztria
BA	Bosznia-Hercegovina	BY	Fehéroroszország
BG	Bulgária	CG	Montenegró
CZ	Csehország	CN	Kína
EE	Észtország	DE	Németország
HR	Horvátország	FR	Franciaország
HU	Magyarország	RU	Oroszország
KS	Koszovó	TR	Törökország
LT	Litvánia	UA	Ukrajna
LV	Lettország		
MK	Macedónia	NM-12	Új EU-tagállamok 2004+2007
PL	Lengyelország	EU-15	2004 előtti EU-tagállamok
RO	Románia		
RS	Szerbia		
SI	Szlovénia		
SK	Szlovákia		
MOE	KKE - Közép- és Keleteurópa (a felmérésben résztvevő 16 ország)		

AHK

Deutsch-Ungarische
Industrie- und Handelskammer
Német-Magyar
Ipari és Kereskedelmi Kamara

Konjunktúrajelentés

H-1024 Budapest, Lövház u. 30.
Telefon: +36 1 345 7600
Fax: +36 1 315 0744
E-mail: Info@ahkungarn.hu

www.duihk.hu